

Un «Diccionari Català» d'autor desconegut, per A. GRIERA.

Les enquestes dirigides a reunir un historial dels estudis gramaticals i lexicogràfics de la llengua catalana han portat a les nostres mans un *Diccionari Català* inèdit, escrit a les darreries del segle XVIII i d'autor desconegut.

Torres Amat, *Dicc.*, pàg. 698, cita, entre els llibres anònims, un «*Diccionario Catalan*. Ms. de 1 tomo en fol. Biblioteca episcopal. Lo regaló á la biblioteca catalana Juan Dorca». ¹ Aquest manuscrit, de 31 × 20 cm., enquadernat en pasta i perfectament conservat, consta de 591 pàg., escrites en caràcters de les darreries del segle XVIII i molt llegibles. Segons l'ordenació que devia fer Torres Amat en la Biblioteca Catalana, el nostre manuscrit porta la signatura 9, 23, versemblant indicació de la prestatgeria on era custodiat.

1. Vegi's *Butlletí de Dialectologia Catalana*, gener-juny 1916, pàg. 2. Asseguràvem aquí que «Torres Amat ... havia projectat una *Gramàtica* i un *Diccionari de la Llengua catalana*. No hem pogut afinar on haurà anat a parar aquest esboç de *Gramàtica Catalana*, escrit amb la col·laboració de Tastu. En canvi hem pogut tenir a les mans els milers de paperetes que Torres Amat havia reunit, extretes en llur majoria d'antics textos catalans i de llistes que rebia d'amics seus; les quals paperetes anaven destinades al *Diccionari Català* que preparava». Cal que aquesta asserció sigui rectificada. El qui preparà un *Diccionari Català* fou Fèlix Amat, oncle de Torres Amat, el qual havia nomenat la seva obra *Diccionario Catalan-Castellano-Latino y Castellano-Catalan*. J. Esteve rebé el manuscrit de les mans de Fèlix Amat, i li serví per a la publicació del *Diccionario Catalan-Castellano-Latino*, Barcelona, 1803. Originà aquesta confusió la gran semblança entre els caràcters del nebot i de l'oncle, la qual semblança ens féu atribuir a Torres Amat les paperetes col·leccionades per Fèlix Amat, i a aquest les llistes i notes escrites per J. Esteve.

L'objectiu de l'autor, en escriure aquest *Diccionari*, sembla que era guiat pel desig de donar un mitjà per a escriure la llengua catalana amb estil i correcció. Aquesta pretenció és perfectament explicable si es té en compte que tots els diccionaris anteriors i coetanis anaven sempre més encaminats cap a l'ensenyament gramatical i fixació ortogràfica que vers la classificació de la significança de les paraules. Aquesta finalitat es veu ben clara en la nota que l'autor posa a la pàg. 591:

«He omés de gana lo Prolech, qui de ordinari preceheix los llibres, perque com lo present no aje de exir a llum, y ser donát a lestampa, serie estada inutil la precaució. Bastam' de precisarme en donar la explicació dels senyáls, son al llarch dels marges, — y dels qui en lo cos del llibre, son sobrels vocables, a qué qui al venidór voldrá servirsén, ne tingue l'intelligencia.

Les puntuacions del marge exterior, com son en lo quart full, les de devant los vocables, Acariciár, y mes baix, Aclámar, eixes y semblants, signifiquen, que dits vocables son, los qui de diferents llibres ab ordre alfabetic, he inserats en lo presént ahónt faltaven.

Les altres emperó, que li son oposades, com se veu en lo vocable, Acossát, xifra, 2. eixa, y semblant puntuació es senyal que ay algun mot qu'es troba en altres parts, com se pot verificar en lo vocable miseria, obé, ona, perques diu, ser accosat del dos.

La linea ques veu sobrels vocables, com en lo de Admiració, sobrel mot gūarda, vol dir que a Guardar se troba l' mateix.

La abreviació ques troba en lo full tres cents noranta, que segueix lo mot Mirar, y es consemblant -al. co. vol dir, Mirar alguna cosa, y les lletres M. que segueixen, com per exemple, M. de tots costáts, o bé M. la terra, son dites M.M. posades, per no repetir lo mot de Mirár, lo qui aurié de molt augmentát lo llibre.

He indicat quels adverbis estarien millór després dels vocables de cada lletra, com se pot comprovar en los fulls 247 per la lletra E, y 277 per la lletra F, perque axi agregats, servirien per mes fecundar los periodos — ja he usada la precaució de marcar en son lloch, lo de quiscun, ab una lletra. A. al marge, com se pot veurer en lo full 390.

He augmentat lo present Diccionari, de set cents, trenta, y nou vocables, que ab ordre alphabetic, he posáts a son lloch.

També lo he augmentat de vuytanta adverbis.

Les frases que de diferents llibres, he insertades en lo present, van á mes, que les ques troben en lo Diccionari, sobrel qual he treballát, y son també de major realse, y mes llimades, no ho dich menyspreant les demés, puix son molt bones, si solament perque entre moltes, que diferents autors me han presentat, he elegides les millors.»

La col·locació separada dels adverbis a la fi de cada lletra, «perque axi agregats, servirien per mes fecundar los periodos», demostra evidentment que el desideràtum de l'autor era el perfeccionament d'estil. I això queda confirmat plenament quan es diu: «Les frases que de diferents llibres, he insertades en lo present... son també de major realse, y mes llimades, no ho dich menyspreant les demés, puix son molt bones, si solament perque entre moltes, que diferents autors me han presentat, he elegides les millors.»

El sistema adoptat per l'autor és, probablement, el seguit en la preparació de tots els diccionaris fins ara publicats, ço és, l'aditament de mots nous a un diccionari que hom té davant, i l'eliminació d'aquells mots que hom creu envellits. No hem fet cap recerca encaminada a trobar el diccionari que serví de base a l'autor per a l'elaboració d'aquest *Diccionari Català*, augmentat amb tanta abundancia de mots i de frases; com tampoc hem pogut arribar a saber quines siguin les seves fonts. La indicació Joan ✠ pag., que compareix tantes vegades (vegi's «Virtut»), és impossible d'identificar; com tampoc es pot saber quin poeta decadent li devia proporcionar els quatre versos que se citen en l'article *Dedicat* :

«y ab firmesa sempre rendida,
tua será ma llibertat,
tua ma voluntat,
tua ma vida —».

En la selecció de mostres d'aquest *Diccionari Català* hem preferit donar un fragment de cada lletra de l'abecé a la copia d'una o diferents lletres íntegres. Ens ha conduït a aquest procediment el desig de donar una visió del conjunt d'aquesta obra, prou digna d'ésser coneguda per la gran quantitat de material que enclou i per la valor que té en la lexicografia catalana.

(pàg. 1)

DICIONARI CATALÀ¹

(Es de la Biblioteca Catalana pública Episcopal de Barcelona)

A

Aaron.

Abadessa.

Abadia o Abadiat.

Abarca, calsat rustich, pero .is.

Abarcar o empendrer alguna cosa.

Los cels no poden abarcar o compendrer a Deu. V. abrasar.

Abastar : atingere. abastar y ser sufficient. abastar o tenir prou — no abastar.

Abastonejar o Bastonejar a algu — Madurarli los costats a colps...

Abat titular y per comanda — Musseta de abat capitium. ii.

Abatidor de arbres fruyters o coses semblants. abatidor de casa... eversor is.

Abatiment de arbres de casa o de &. — abatidor de animo o del qui se humilia — abatiment de mercader fet ab frau = Trāure la sua exaltació del abatiment de son enemich — Trobarla en son abatiment.

Abatrer una casa o cosa semblant (= Abatre a algu, vencerlo y destruyr son mando y senyoria). Abatre sa roba o fruytes de un arbre. Deixarse

abatre lo animo, y per lo dolor = abatrerse llansarse als peus de algu—abatrerse humiliar-se.

Abatut. vençut : abatut de aflicció : Mercader abatut. eversus.

Abaxament de alguna cosa : de, pressio is — abaxament humili-humiliació. abaxament del preu de &.

Abaxar alguna cosa = Inclinarsse o abaxarse per respecte devant de algu. abaxarse per humiliat. humiliarse — abaxarse lo riu, o be un pont llevadis — abaxarse los tributs y preu dels viurers.

Abaxát submissus. a. m. humiliat.

Abdicació de un carrec. ferla

Abecedari. arrenclament de les lletres posades per orde.

Abel.

Abella. insecte volatil que fabrica la mel — Axám, buch, cassetta ahont está la mel. Brugit que fan les abelles. — Les velles cerquen per si altre habitació, expellides que son del buch, per les novelles — les abelles ixen a la matisada companya, a alimentarse de flors, y viurer de aromas — mordi-

1. El librero Dn Juan Dorca lo entregó para esta Biblioteca Catalana Torres.

- cant lo qui pica mossegant — les abelles pican — la abella volateja dessobre de les flors — les abelles llastimen ab llor pich — les abelles agoten fragancias. fins les taras de sos treballs, son illustres antorxas de sa fatiga. La Política a.
- Abestrus les ales li serveixen solament pera correr = digereix esforsada la bella. abestrus lo mes violent temple del ferro. y li falta aliento pera volar — prodigiosa la abestrus ab lo mirar aviva sa propagació.
- Abeurador pera gallines, tocinos y aucells de gabia.
- Abeurament. regament. — abeurament de bestiar.
- Abeurar o regar un hort. — abeurar lo bestiar — Christo fou abeurat de vinagre. abeurar a algu, o ser abeurat si mateix de una bona o mala opinio — imbutus.
- (pàg. 2)
- Abjecció, menyspreu.
- Abjectat o menyspreat.
- Abil o perit en alguna cosa.
- Abilitació : haec aprobatio, is.
- Abilitador... hic probator.
- Abilitar a algu o alguna cosa — aliquid comprobare.
- Abilitat, probatus, a. um.
- ✠ Abilitat, ciencia. — abilitat industria.
- ✠ Abismar — Deu abisma als altius e arrogants.
- Abisme = un abisme en capacitat invoca altre en grandesa — axi com un error, ne crida un altre — abisme insondable
- Abit vestit de religió — abit afecte del enteniment — abit del cos, complexió o temperament dell — abit costum — un vell abit o costum, passa en naturalesa = Pendre mals abits — contrāctar un mal abit per la frequentāció dels dolents. Desferse dels mals abits deixarlos.
- Abitual, usu contractus.
- Abituar asuefacere — abituarse o domiciliarse en algun lloch.
- Abituat a alguna cosa.
- Abitut familiaritat — usus — jo tinch gran abitut ab ell — privansa.
- Abjuració.
- Abjurar la heretgia.
- Ablandar o assosegar lo furor de algu.
- Ablaniment de cosa dura.
- Ablanir alguna cosa dura = endolsir — jo lo ablaniré ab la mia paciencia.
- Ablució.
- Abnegació.
- Abocament de una cosa en altra — haec infusio, is.
- Abocar alguna cosa dins de altra — infundere.
- Abofetejar algu. Posaren impios los jueus, ses mans en la cara de Christo.
- Abolició — obliteratio is — abolicí de crim — condonatio is — abolicí de una ley, abrogatio.
- Abollidor, deletor. is.
- Abollir un costum : una ley y la memoria de alguna cosa.
- Abollit o extinct. lo que no es mes en us.

- Abominable.
 Abominació.
 Abominar alguna cosa—tenirla en abominació — Detestarla.
 Abonar, aprovar a algu o alguna cosa = abonar o acreditar.
 Abono aprobació, consentiment = Dir alguna cosa en abono de algu.
 Abort — procurar esterilitat — abort o mal part, antes o després de animada la criatura.
 Abovament, fatuitas, is.
 Abovar a algu — lo seu amor per aquella donzella lo ha abovat.
 Abovat, fatuus, a. m.
 Abraham = altar cubert de sanch — malesa de mates espinosos — lloch que ne es ple — mōnto de llenya. struls is.
 Abrás — donarne de forts — Bolar als abrossos eterns de son Deu. (pàg. 3)
 Abrasador, incendiari.
 Abrasament, incendi — escapar-se de un abrasament y de un perill — quant lo abrasament de la mia casa, anava escampantse per tota la ciutat.
 Abrasar una casa o &. — la abrasada Troia — Abrasarse o estar abrasat de amor — : de colera: o de altre passió = saltar al coll de algu pera abrasarlo.
 Abrassada.
 Abrassament — complexus, us.
 Abrassar a algu : saltar al coll de algu pera abrasarlo — abrasar les coses de algu, son partit: son opinió o bé sos interessos.
 Abreviació — epitome. — usar de abreviació escrivint.
 Abreviar o acursar alguna cosa — un llibre : o una oració.
 Abreviat o acursat.
 Abreviatura o abreviació.
 Abrigament de lloch pera assolellarse.
 Abrigar o cubrir a algu = abrigar o empararlo.
 Abrigat, lloch pera pendrer lo sól.
 Abril, mes.
 Abrogació.
 Abrogar una llei.
 Absència. la absencia ha pogut destruyrme en vostre cor.
 Absent estar o esser absent.
 Absentarse de algun lloch, anarsen.
 Absolrer o absoldrer a algu.
 Absolt = veurerse llibert y absolt de totes ses culpes.
 Absolució = donar o negar la absolució fins ques aparte podent la ocaisió — absolució de crim de lesa magestat — absolució quel sacerdot dona.
 Absolut, imperiós.
 ✠ Absolutori, vot o sufragi absolutori.
 ✠ Absormiment de ciutats per terremotos que sacudeixen la terra.
 •Absort o arrebatat, admirat, pasmat, restar absort.
 Abstenirse o guardarse de alguna cosa — com de pecar.
 Abstergiu, o abstersiu — purgandi vim habens.
 Abstinencia.
 Abstinent qui es molt abstinent.
 Abstrus ocult.
 Absurditat.

Absurdo.

Abundancia, corn de abundancia.

Abundant en alguna cosa — vida abundant en delícies.

Abundar en totes coses, no tenir menester cosa alguna.

•Abundat de virtuts y gracies — rich o abundat en alguna cosa.

Abus, mal us = lo temps erigeix lo abus en títol de justicia — reformar un abus.

Abusar o mal usar de alguna cosa.

B

(pàg. 51)

Be, o bens, hazienda, comoditats, facultats, medios — bens mobles e immobles — tenir bens — adquirir o guanyarne — dissipar o gastar son be malament — aquestos bens no venen als qui dormen (inuardir lo be alieno) usurparlo ✕
 be : profit — mirar per lo be dels amichs — jo li desitjo tot be — gran be uos fassa : id tibi prossit ✕ be, pler, ofici — fer be a algu — beneficiarlo ✕
 be virtut — ell se porta be : laudabiliter se gerit — firmarse en lo be — home y dona de be — tornarse home de be — molt be : recte — lo meu germá no está be ab mi — volem ho vos, be me está — y be que aixó sia : esto sit — be me está, jo y vinch be — teniu ho vos a be : id ne probas — teniu a be que jo vos ho diga lo que sento: patere &. — despullar algu de

sos bens — empobriment — perdua dels bens — esgarriar los bens de la herencia ✕ ans be o antes be quin potius.

Beata — beata hipocrita.

Beatificació.

Beatificar a algu.

Beatitut — beata vista — beata hipocrisia.

Beato — beatus, a. m. — beato hipocrit.

Beca — vestidura pera guarnir lo coll — hoc focale.

Bech de aucell — qui ne está armat — picotejar ab lo bech a alguna cosa (punta del bech) — ell no te sino bech o llengua — confabular bech a bech o boca a boca.

Befa : afront — per befa a algu — in aliquem verborum contumeliam ingerere.

Beguda que commou totes les tripes.

Bel, de ovella.

Belar, la ovella.

Belgich, qui es de flandes.

Belitralla, tropell de belitres o mendicants.

Belitraria, mendicitat.

Belitre, mendicant ✕ belitre home vil ✕ belitre dolent home.

Belitrejar, viurer mendicant.

Bell v. gentil. hermós.

Bellesa, gentilesa = hermosura, buniquesa, gracia, serne avantatjat — bellesa que obscureix les demés — marxitarse la bellesa de algu — Tot adora lo estrem de ta bellesa — bellesa que es sol del sol, y sol en la bellesa — miro ta bellesa tanta,

- quel astre mes lluminós, com se veu sola en la terra, se creu en la terra sol. v. esmeralda.
- Bellicós, tot cedeix y fa lloch, a la envestida de nostre marte — son natural bellicós comensá de desnarse en aquella guerra: & se prodere & &.
- Bena — bena de front — de vora de roba — de ferro al entorn de una roda.
- (pàg. 52)*
- Benauenturansa.
- Benauenturats los sants : ditxós.
- Bendar — los jueus bendaren los ulls a Christo que ceguedat, y fou que ignorant que fos Deu, lo calumniaven de cego.
- Benedicció, darla a algu, beneyr-lo — dar o fer la benedicció de la taula — darla ab lo Santissim Sagrament — Lo poble rebé a Christo, o a & ab mil benediccions.
- Beneficencia — liberalitas is.
- Benefici, benefét, mercé — obligar a algu ab sos beneficis — borrar o no de son enteniment un benefici — Rebrer benefici de algu — collació de un benefici eclesiastich feta a algu — Intrus en un benefici — resignació de un benefici — patró de un benefici — cosa que causa benefici de ventre.
- Beneficiar a algu, ferli be o beneficis — beneficiar a sos enemichs.
- Beneficiat — qui te un benefici eclesiastich — beneficiat &.
- Benemerit : digne.
- Beneplacit, o voluntat de algu.
- Benet. Sant Benet.
- Benevol. benevol lo cel &.
- Benevolencia v. benvolencia.
- Beneyr a algu : darli la benedicció — beneyr la taula.
- Beneyt : consagrat — pa beneyt — aygua beneyta — pica de aygua beneyda.
- Benfactor, benefactora.
- Benfet v. benefici.
- Benigne humanus a um — home de natural benigne — comis — eil se mostra benigne.
- Benignitat — mansuetudo — benignitat de natural — ningu lo supera en benignitat.
- Benjuhi : especie de goma.
- Benuolencia o benevolencia — guanyar la benvolencia de algu — grangearsela.
- Benvolent, qui vol be, o ama.
- Benvoler a algu — volerli be — amarlo.
- Benvolgut o amat de algu — charus a um.
- Berganti especie de nau.
- Beril — pedra preciosa.
- Bernát — Sant Bernát entra ab sa acostumada suavitat y dolura—lo mellifluo Sant Bernat.
- Bertoles — resoldrer se les bertoles.
- Bes fer un bes a algu — ferne frequents : besotejar.
- Besama—ell vos fa mil besamans.
- Besament : obra de besar — osculatio is.
- Besar a algu — besarse uns a altres.
- Besavi, besavia.
- Bescompta : error en lo comptar, o en qualsevol aitre cosa.

- Bescomptarse, en lo comptar o en alguna cosa.
 (pàg. 53)
 Bescomptat, senyoria titular.
 Bescompte, bescomptessa.
 Bescuyt — pa bescuytat — de galera — fet ab ous y sucre.
 Besnet o besneta — fill de net o neta.
 Bessó, bessona geminus a um.
 Bessonada, parir una bessonada.
 Bestia, animal brut, o irracional.
 bestia salvatge o fera — bestia amansada o mansa — esser o estar exposát a les besties ✠ bestia tonto ✠ bestia ignorant — fer la bestia, aportarse com a bestia, o insolentment — mudar o convertir a un home en bestia.
 Bestial — pertanyent a bestia — ferimus a um.
 Bestialitat, crim detestable contrari a la naturalesa.
 Bestiar, menut, gros — poblar o guarnirse les sues heretats — menar bestiar menut.
 Bestiejar : bojejar — stolidè agere
 Bestiesa : tonteria — ingenii tarditas — Fer o dir bestiesa.
 Bestraurer o fornir alguna cosa a algu.
 Bethlem : vila en Judea — establia del portal de Bethlem pobre y desabrigada poch recullida, y casi tota descuberta, que maria elegí per son retiro no trobant posada en la ciutat.
 Betica — una part de Espanya.
 Betonica — herba.
 Betulia — ciutat posada sobre montanya, y en altura.
- Betum — fet ab pega o ab & — embetumat — lo betum dins la terra se petrifica y se torna dur com la roca.
 Bevedor : bevedora qui beu molt.
 Beurer, poc com a glopéts — beurer molt, com a grans tiradas — tu as feta la bojeria, tu la beurás — estar tot entontit per aver begut y menjat desmasiadament — ell vagareja per haver begut en desmasia — ell beu, fins que está alegre — contenirse en lo beurer — exprimir un llucet de taronja en lo beure — lo menjar i lo beure se distribueixen per totes les parts del cos — tornar la salut, al qui brinda — la esponja veu tot lo llicor, que ella pot rebre — aquest paper beu, o es fonadis.
 Bexiga, utriculus. i.
 Beyna — guaspa de beyna — traurer de la beyna a una espasa — posar, o ficarli.
 Beyner, qui fa beynes.
 Beyre, tassa de vidre pera beurer.

C

(pàg. 67)

- Cama -as del devant — canyella — ventre de la cama — qui te les cames tortes en dintre, o en fora, sancallós — cama de planta — cama manllevadissa o postissa perals torts.
 Camalloe.
 Camalliga. v. lliga cama.
 Camarada, o amich de algu.
 Camarer del rey : cubicularius —

- Vagao hu dels camarades de holofernes.
- Camarera v. cambra.
- Camarin.
- Cambi — fer cambi de una cosa ab altre — dar lo cambi a algu ferne burla — pendrer lo cambi deixarse enganyar sens adonarsen — deixar diners a cambi posarlos a guany — Jo vos tornaré lo cambi portantme ab vos, aixi com vos ab mi.
- Cambiador, banquer — ahines de cambiador cubicularia vasa.
- Cambiar.
- Cambra, aposento — criat de cambra cambrer — criada de cambra cambra — recambra interius cubiculum — guardar la cambra per causa de mal fer cambra — anar de cambra c de cos — primera, segona & cambra — lo malalt a fetes dues bones cambres. — cambres fluix de ventre tenirme — estroncarlo — empostissar lo solar o lo cel de una cambra — estorar una cambra cubrir lo sostre de estores.
- Cambrer, cambra.
- Camel, gep de camel. (pàg. 68)
- Camera — clau de gentil home de camera de entrada en casa del Rey.
- Camerlench de la santa iglesia. — camerarius.
- Camfora, especie de goma.
- Cami, via — camí real — batut — trapitjat — frequentat — acur-sat — dressera — pla — aparat — tapat o clos — mal o aspre — fragós — romput o — espetllat per les aygues — lliscador — pedregos — fangós — encontra de camins — camins que se encreuen — girada de camins—recolzada de camins— obrirse camí pera arribar a alguna cosa — sembrar un camí de pedres — posarse per camí — errar lo camí — esgarriarse — camí forcat — fer un marge al camí — lo camí que mena al mar — netejar els camins de lladres — fer mar-rada, esgarriarse del camí — encaminar al qui se aparta del camí — ell se fa un camí apart, ell no va per lo gran camí — tallar los camins a algu pera que no puga anar a algun lloch — ferse o ubriarse camí per anar adquirir honra. — jo he pecat, emperó vos me aveu mostrat lo camí — ell se encalla en camí pla — allun-yarse del dret camí — aspresa de camí — aturarse apenes en un camí lliscador — correr lo camí o carrera de la obra de la redempcio. exultavit &.
- Caminador, lo de criatura.
- Caminar, acció de caminar plena de majestat — vagařejar o vaguejar en lo caminar titubare.
- Caminet — camí estret y mes curt — bosch sembrat de innumerables caminets.
- Camisa.
- Camisola, armilla.
- Camp — ques descansa un any part altre — camp erm o in-

- cult — camp desucat o cansat de dar fruyt — camps que estan en vaga que no se cultiven — los camps reposan un any pera fructificar mes. — Fites o limits de un camp, posarles entre dos camps — limitar o termenarlo — rasa — canal per haont les aygues de un camp se escorren — camp que no brote sinó herbes males y espines — estercolar un camp engreixarlo ab estercol — ell va perdut per los camps. — Camp. assento — ell alsá lo camp y feu desfilar les sues tropes sense soroll. — arruinar y devastar los camps — assentar lo camp — camp volant — camp fixat. — camp de batalla, enramarlo de cossos morts — mestre de camp — camp, ocasió de fer mostra del que lo ingeni sab fer.
- Campament, obra de assentar lo camp de un exercit.
- Campana contrapés de campana guarniment de fusta — pullaguera de campana — tocar les campanes — repicar les campanes — la sonaria de nostres campanes es molt bonica.
- Campanar — agulla de campanar — punta de campanar.
- Campaner, qui toca les campanes.
- Campanilla, herba y flor.
- Campanya, planura — home que sab als de la campanya qu'en te los modos — lo especte o vista de aquella campanya es mol ameno — la batalla se doná en
- rasa campanya — batre la campanya, fer corregudes en les terres dels enemichs — campanya cuberta de cossos morts, o enramada dells.
- Campar en algun lloch — assentary lo camp — triar un puesto pera campar.
- Campejar en una materia, dar si carrera — en ma baixesa campejará, y resplandirá més nostra grandesa o Deu meu.
- Campió, guerrer, — campió valerós, o esforsat.

D

(pàg. 132)

- Dedicació o consagració — dedicació — destinació.
- Dedicar o consagrar una capella a N.^a S.^a — dedicar un llibre a algu — dedicar la sua vida, per la sua patria — dedicar o destinar la sua pluma al publich — dedicar o destinar la sua juventut al exercici de les armes — dedicarse o destinar la sua vida al servey de Deu — y ser admes per ell, per seu.
- Dedicat, destinat — jo estich dedicat al seu servey o a la sua devoció — tenir á algú així dedicat — y ab firmesa sempre rendida, tua sera ma llibertat, tua ma voluntat, tua ma vida.
- Deducció, de una suma, obra de deduirne, o de trauren — deducció discurrent de alguna cosa.
- Deduyr de una suma. destrau-

- ren — deduir fortament les rahons que tenim pera fer alguna cosa. — deduir totes les individualitats de un negoci...
- Deduyt. discorrent. — explicatus, a um....
- Deessa* o *Diosa*.
- Defalcament o desfalcamet. obra de desfalcamet de una suma : detractio. is.
- Defalcar. o desfalcar de una suma — de axó no pot defalcarse res.
- Defalliment. desfalliment de forces y de animo — defalliment de veu — defalliment de cor, mal de cor — després li prengué un defalliment y se deixá caurer sobre dels meus genolls — desfalliment dels sentits y del moviment : sincopa — caurer en defalliment defallir.
- Defallir. desfallir.
- Defecte. vici. — los defectes del cos — corretgir los defectes de la naturalesa ab lo exercici o treball que se emplea pera desfersen. — encobrir defectes.
- Defectiu. verb defectiu.
- Defectuar. y deixar detenir lo compliment de son ser.
- Defectuós — ell es defectuós en assó : assó li falta ell te falta de assó — cosa defectuosa.
- (pàg. 133)
- Defensa. defensio — amparo — pendrer la defensa de algu — les naus anaven de duas en duas en mutua defensa pera visitar la plaja — defensa o guarnició de plassa forta — posarse en defensa — ells feren tota la defensa possible — defensa fortificació — ciutat sense defensa — ell era lo arri-mo, de &. la sua patria — plassa sense defensa.
- Defensable. lo que pot esser defensat — plassa forta, defensible contra de un siti — aquella opinió no es defensible.
- Defensar. amparar a algu, ajudar-lo, o guardar-lo — defensar lo partit de algu — ell á valerosament defensat la sua patria — defensar al debil contra la violencia del mes fort. — defensar una causa, o un plet — defensar una plassa forta. — defensar obstinadament una opinió — defensarse ab la violencia contra de la violencia — les fulles defensen lo raym contra les ardors del sol — elles defensaren llur puresa, contra los atacos, de aquell insolent — esser desemparat del que debia defensarnos.
- Defensat, o amparát. — la ciutat es defensada per la fortaleza.
- Defensió v. defensa.
- Defensor defensora. lo qui defensa. — defensor de la fé.
- Deferir alguna cosa a algu — com una herencia : adjudicar-li..
- Definició ó difinició.
- Definir o difinir alguna cosa — explicar-la per sa definició — definir o terminar alguna cosa.
- Definitiu o difinitiu.
- Deflucció — fluxió o destil·lació

— deflucció als ulls : al pit. — patir deflucció.
 Defora. o fora. — en defora per defora — totes les espècies nos venen de defora y de lluny — aixó apareix y ix en defora — lo defora o exterior de una cosa... ell té un savi defora — los defores de una plassa forta — fortificacions al defora — fer los defores de una plassa forta.
 Deformitat — cosa en que y a deformitat o macula.
 Defugir. V. fugir.
 Defunt. o mort — defuncta mare, me amaba ab ternura.— ofici pera los defunts— la commemoració o festa dels defunts.

E

(pàg. 193)

En : portarse en jove ben criat — en qué he jo pecat — en debades — en vá.
 Enagenar — los fills de familia no poden enagenar sos bens — ser enagenat.
 Enamorada. o festejadora de algú. — culpar la duresa de sa enamorada.
 Enamoradis, qui facilment se enamora. — son natural es enamoradis.
 Enamorament, obra de enamorar. o causar fasteigs — enamorament obra de enamorar-se o de caurer en festeigs — enamoraments o festeigs — llibres de enamoraments — ell té un cert enamorament — veurer sens enamorament—
 enamorament o fet deshonest.
 Enamorar a algu. causarli amor de si. — enamorarse follament de alguna persona — un bon natural, y ben criat no se enamora només de les coses honestes. — enamorarse de alguna cosa. — enamorarse follament o cegament — quan los animals estan enamorats — metzines pera enamorar amatoria incitamenta.
 Enamorat. festejador — los picos dels enamorats son un renovament de amor — la sua consumpció demonstra que éll está enamorat — restar prés de algu y enamorat.
 Enarborar. V. arborar.
 Enasperar. una vinya V. vinya.
 Enastament, obra de posar al ast — enastament obra de enastar o traspasar foradant.
 Enastar. alguna cosa posarla en ast.
 Enbalsamar un cos mort.
 Encabestrar una cavalcadura. — posarli lo cabestre.
 Encadarnar a algú : causarli cadarn — encadarnarse pendrer cadarn — estar encadernat — tenir cadarn.
 Encadarnat, qui te cadarn.
 Encadenament, de una cosa que va seguida.
 Encadenar, a algu, posar a algu en cadena.
 Encadenat, lligat ab cadenes— anells encadenats los uns dins los altres.
 Encaix, canaleta de una cosa, dins la qual se encaixa altra.

- Encaixament. obra de encaixament.
(pàg. 194)
- Encaxar una cosa dins de altre encaxar un agnus Dei dins de un reliquiari. — encaxar una pedra preciosa dins de son clotet — pedra preciosa ben encaxada. — encaxar lo cap de una fusta dins de altra — encaxar un os en son lloch, tornarli.
- Encallarse, en la sorra. ensorrarse — la nau está encallada entre penyes — la clau está encallada en lo pany.
- Encalsament, del que fuig. — fugientis assectatio.
- Encalsar, al que fuig — anar a la saga del que fuig — fugientem insequi. — encalsar al enemich. — hostem persequi — jo dech encalsar a Darius fins a matarlo.
- Encalviment : calvities ei.
- Encalvir a algú, ferlo tornar calvo. encalvirse tornarse calvo.
- Encaminador. v. director.
- Encaminament : via. æ. — el treball es un encaminament al repós.
- Encaminar, una cosa a son fi. — encaminar a algu, a la coneixensa de alguna cosa — encaminar a algu, guiarlo — yo encamino tots els meus designis a la gloria de Deu — los seus designis clandestins se encaminan a una sedició — la cosa se encamina a una revolució — nostra comunitat se encamina a sa ruyna. — encaminarse a algun lloch, anary. — lo exercit se encamina a la frontera del enemich.
- Encant. venda de bens — posar sos bens al encant — major ditta feta a un encant — alsament de ditta a un encant — alsar la ditta de alguna cosa en un encant — a porfia lo hu del altre. — fer la ultima y major ditta en un encant — fer la crida en un encant, encantar. — lliurar al que fa major ditta en un encant — lliurament de les coses ques venen al encant—auccionarii libelli.— corredor de encant.
- Encantador encantadora o embruxador. magus i-
- Encantar o embruxar a algu.
- Encantat v. enbalayt.
- Encanyssar.
- Encanissar. Canys.
- Encapar. v. capa.
- Encapsar. v. capsa.
- Encaputxar. v. caputxa.
- Encara. encara se veuhen los vestigis deixats — ell ha perdut no solament lo accesorí, pero y encara lo principal — ell no ama als estranys, pero ni encara a sos parents — encara que etsi — encara que jo tingue tot lo que jo vull, totavia tamen.
- Encarar. una escopeta pera tirar-la contra de algú.
- Encarbonar, enmascarar alguna cosa ab carbó.
- Encarceració.
- Encariment, augment de preu.

(pàg. 195)

Encarir. o exagerar del non plus ultra — encarir lo vi. augmentarne lo preu. — encarir los viurers se encareixen. lo preu dels viurers augmenta — viurers encarits — encarir una cosa — realzarne lo merit — per molt que en diguessin restarien sempre curts — es lo menos lo que avém dit, y lo mes may se acaba de encarir — multiplicades medianies no bastan a realzar una grandesa, y afiansa una eminencia sola molts obsequis a &. — la &., careix o falta de dicció quel signifiqui, de período quel representa y de epítets quel adaque — derramarse en panegirichs tota la eloquencia — en &. apár que lo sentit se turba, la llengua se traba, la capacitat se estreny y tota criatura se admira — no y a llengua que pugue declarar &. tanta felicitat — que llengua bastará a explicar &. — paren se donchs los enteniments y llengues que volen penetrar, declarar y comprendre &. no y á ponderació ni alabansa que la alcanse, ni se li y iguale — honrrar ab silenci lo que nos pot comprendre per causa de sa grandesa y soblimitat — nos pot ab llengua declarar &. — la llengua se turba, nos pot encarir, comprendre ni penetrar — qualsevol cosa que diga es molt manco — ningú a lloarvos ha bastát — que astre brilla tot son resplandor, que

aucell trina totes les melodies, que quadrupedo arma tota sa feresa, que peix ostenta totes ses escates, que fruyt lisongea tots los sabors, que planta brota totes les virtuts — compondiar en pocas paraules un elogi infinit — no cap en la expressió de la llengua ni en caracters malformats, puig los basta lo ser meus, per quels sobre lo ser mals. v. referir.

F

(pàg. 259)

Fi, extremitat, o remato — sobre la fi dels anys — a la fi del any — posar o dar fi a alguna cosa — avént ben comensat, ell feu una triste fi — vos imaginau que jo auria tant treballát dia y nit, en pau, y en guerra, si jo avie cregut que la fi de ma vida, devia ser la de ma gloria — a la fi : tandem — la fi no lliga ab lo principi, o no — respon — Fi, blanch — causa final — arribar al fi proposat — alcansar lo fi desitjat — es lo fi o lo blanch de tots mos desitgs — aconseguir lo fi, pervenir al fi que hom pretenia — fi lo que es excellent en sa especie... optimus a um. — or fi — llana fina — fi. Taymat... astutus, a um — home fi o que sab be son compte — V. catastrophe. finir. Fiador. ser fiador dels defectes de alguna cosa — sos serveys passats vos deuen ser fiador de ell — jo vos só fiador que aquest home no vos desgustará en res

- vostre cap ne serà fiador —
f. Christo es estat fiador perals
pecadors — fiador de arcabus.
llengueta pera despararlo.
- Fiansa o fermansa, — fer liansa
per altre.
- Fiar sa persona y sos bens a sos
amichs. — fiarse de son bon
dret — jo fio molt de aquell
home — vos fiaré jo aquest
secret — vendre o comprar
una cosa a fiar.
- Fiblar. v. botà.
- Fibló. aculeus i — dins lo cor dels
mes homens de be y a un cert
fibló de gloria que nit y dia los
pica — es un poderos fibló
per animarnos en los treballs,
y en los perills.
- Ficar o ficar un clau dins de una
parét. — ficar un pal dins de
terra — aquesta nau se fica
dins l'aigua finsa l'orla —
ficar la ma dins la botxaca —
ficarse dins lo cau, parlant dels
animals que se amagan dessota
terra — aquell home se fica per
tot o se mescla en totes coses.
- Ficcíó, fingiment.
- Fich, especie de ulcera.
(pàg. 260)
- Fictelberch : Montanya de fran-
conia de la qual ixen quatre
rius que van deves les quatre
parts del mon.
- Ficto. v. fingit.
- Ficticio. o simular culto o etc.
- Fidedigne — persona fidedigne.
- Fidei comis.
- Fidei comissari.
- Fidel. o fel. — esser fidel.
- Fidelitat, o llealtat — guardar o
tenir llealtat o fidelitat —
faltar a la fidelitat—violiar, cor-
rompre la fidelitat de algu —
vostra fidelitat se demonstra
en lo llibre de comptes —
fidelitat incontrastable — la
sua fidelitat no flaqueja may,
semper in fide stetit — o no
poguer may ser contrastada —
la mia fidelitat no li a may fet
falta—v. contrastar, esforçar, fe.
- Fiduciari, hereu — hereu de con-
fiansa — possessor de una he-
rencia ab pacte de tornarla, a
la voluntat de qui la ha dada.
- Figa... ceca o de cabàs — molsa
o carn de figa.
- Figuera — donar figues la fi-
guera.
- Figura. forma — la repetició de
aquest mot fa figura o dona
gracia — fer figura a la cort —
es un Prothes, ell pren tota
manera de figura — los cande-
leros de or ab vasos de cresa-
tall entreposats, fan una hermo-
sa figura — fer lletja figura —
figures de retórica — oració en-
riquida o exornada de figures
— les figures estan admirable-
ment disposades en aquell dis-
curs — los primers lineaments
de una figura — perfil de figu-
ra — perfilar una figura.
- Figuració, obra de figura.
- Figurar alguna cosa — figurarse,
imaginar-se alguna cosa — jom
figuro veurer aquella etc.
- Figurat. correspondre, o nó, lo
figurat a la figura.
- Figuratiu lo que representa la fi-
gura de alguna cosa.

Fil. de fil en fil — Troqueta de fil — spira, al. — fil de perles comunes. — a dret fil apartarse del dret fil parlant de paret — arrenclar arbres a dret fil — fils de rels o de venes.

Fil o tall de espasa — fil o con-textura de oració — rompre lo — proseguir lo fil de son discurs.

Filadis, rebuig de seda.

Filadora, la qui fila.

Filament, obra de filar.

Filar.

Filassa, materia aparellada pera filar — filassa de canem, de seda, de llí, de llana.

Filat, rét, tela — malla o forat de filat — parar filats — caurer o embolicarse dins los filats — escapar dels filats — desembolicarsen — los filats de la llebra son a petites malles — filat per agafar salvatgines, o peixos.

Filera. rengla de soldats arrenclarats en fila o de filera — la artillaria aclarirá les primeres fileres — aclarirles fugirne. — de filera perpetua. — conti-nenti serie.

(pàg. 261)

Filiació. terme de Theologia.

Filigrana, obra de argenter a fils.

Fill de altre llit, fillastre — fill natural bastart. — fill nat des-pres de la mort de son pare. Posthumo — refrenar als fills per honor, es mes convenient que per temor — denegar a son fill, no regoneixer lo per fill — multiplicarlo numero de fills — natural de Perpiniá, ço es fill. — fill la prenda de les en-

tranyes de &. — Prengui son part infelis, y &.

G

(pàg. 288)

Goig. regositjo, pler — ser colmát de goig — goig increible tinch quan vos veig saltar de goig — vostres cartes me causen gran goig — ell no pot contenir son goig — tenir un goig excessiu — estar casi fora de si de goig — fer goig — plaurer — alló me fa goig — v. gozós.

Gola o garganta — Part interior de la boca — li tallarea la gola — ell está sadoll fins a la gola — qui es esclau de sa gola —jo refrenaré la gola de aquest orifici de la gola. gulae estium — gola o glotoneria.

Golafre, glotó — vos sou un gran golafre.

Golafreteria. v. glotoneria.

Golaró, de aygua — gorch — lo que es ple de gs. voraginosus, a, um.

Golfa. o porxada de casa.

Golfo, seno de mar — golfo de Venecia. — golfo de Porta — femella de golfo, carolo, is.

Golós. v. glotó, gormant.

Golosina v. glotoneria, gorman-deria.

Goma such endurit y condensat — a un vas de terra empapat de oli, la goma no se agafa. — v. engomar.

(pàg. 289)

Gomena, o gumena — grossa corda de nau.

Gondola, petita nau.
 Gonella o saya vestidura de dona.
 Gorch V. golaró.
 Gordo ó engordit. qui está gordo de cara — lo poch exercici y lo frequent repós fa tornar gordo — ell está tant gordo que nos pot mourer.
 Gordura engordiment.
 Gorguejar, los aucells, garrirre.
 Gorgeig dels aucells. *avium cantus*.
 Gorguèt, colp. dar un gorguet a algú — al front, o al nas.
 Gormandear, o lleposejar sos diners — guastarlos dn gormanderies, o llepolies.
 Gormanderia, o gormandia, llepolia — golosina — gormanderia, aviditat en lo menjar.
 Gormandia v. gormanderia.
 Gormant, o llepol, qui ama les gormanderies o llepolies—gormant golos, esclau de la sua boca.
 Gorra barretina. — gorra taula franca — menjar dat graciosament — cassar gorras — cassador o cassadora de gorres — gorrero. gorrera — cassador insolent de gorres — tondeur de nafres.
 Gorrera, v. gorra.
 Gorrero, v. gorra.
 Gos. Ca o cadell, animal — gos de mamella o que encara mama. —gos engendrat. de un musti y de un llebrer — gos corrent tras la cassa — gos de cassa ques para tenintla aprop, fins que son amo li aja tirat pera saltarli dessobre, agafarla y portarla — gos de cassa — lo gos

sent de lluny la salvatgina — lo gos coneix de lluny les petjades de una salvatgina — gos de cassa de pel, gos de cassa de ploma — gos de quest, canis indagator — remat de gossos de quest — gos pera la cassa de la llebra, llebrer — ganyolar lo gos, ganyol o ganyolament del gos — gos rabiós que dona temerosos y espantosos crits — gos de bon nas pera la cassa de pel — gos de cassa que olora y cerca per tot — gos de mostra — gos evitar lo lloch ahont estan parats los gossos contra de una salvatgina — ca o mustí de Inglaterra — ca o mustí de pagesia, o de pastor — gos de guarda, vigil canis — lo gos, arissa lo pel de colera — allunyar un gos delumbare. — gos borrut, de llarch pel, y crespat — gos de llargues orrelles y borrut — gos de falda, o de senyora — estable de gos, cubile, is — alegrar los gossos ab lo sò del corn — gos que va calént — ahissar los gossos, irritare — moltes son les castes dels gossos — y dels cavalls. — gos agafat a la gossa pera la generació — gos de mar, peix. — Pell de gos de mar.
 Gosament o gosar.

H

(pàg. 301)

Hebraich. lo que pertany al Hebreu — en hebraich, hebraicament.

- Hechiser — anar a un hechiser
pera que nos alcanse nostres
desitgs.
- Hemerich, v. hemerich.
- Hemiciclo: mitg circulo.
- Hemisferi, mitja esfera.
- Hemistich, mitg vérs.
- Hemorragia, fluix de sang.
- Hemorroides, o morenes : ma-
laltia.
- Heptagano, lo que te set anguls.
- Heralt, Rey de les armes : hic
fecialis—lo heralt porta una ca-
saca guarnida de les armes del
princep.
- Herari, agotár los heraris.
- Herba, petita herba herbata —
plassa de les herbes — formar-
se en herba — la terra con-
verteix la llevor en herba —
herba bona pera menjar. hor-
talissa — herba per anciam —
herba salvatje, o borda—herba
que naix sense ser sembrada —
punta de les herbes — aquells
camps crien moltes herbes do-
lentes — camps sembrats y
(poch despres) revestits de
herba — herba ques termina
en espiga, en cabesa, en pa-
natxo — herba col o que fa
pendrer la llet — herba de
St. Joan — herba del mur :
parietaria æ arrancar les her-
bes — trapitjar la herba de
un prat. v. herbolari. — her-
batje, pastura de les herbes.
(pàg. 302)
- Herbolari, lo qui fa perquisició
de les herbes.
- Hercules, les treballozas haza-
nyes de hercules.
- Hereditari, lo que es de heren-
cia — Mas, o etc. hereditari.
- Herencia, pubillatge, heretat, suc-
cesió — a dir o acceptar una
herencia — adició o accepta-
ció de herencia. — ja adesch o
accepto la herencia — pendrer
un termini pera deslliberar so-
bre la adició o acceptació de
herencia — herencia adquiri-
da per successió, o per vincle—
o be adquirida per testament—
una herencia me ha esdevin-
gut o pervingut impensada-
ment — correr tras de una
herencia — renunciar a sa
herencia, cedirla — passar lo
dret de herencia a les famelles,
per falta de mascles — entre-
gar al hereu la possessió de la
herencia — posarlo en posses-
sió — cedir la herencia vfidu-
ciari, hereditari, heretat.
- Heresiarca, autor de heretgia.
- Heretament, institució de hereu.
hœredis nuncupatio.
- Heretar a algu — instituir hereu
a algú — heretar o conseguir
una herencia.
- Heretat. Mas — Vos ocupau in-
justament la mia heretat o la
aveu usurpada.
- Heretge. qui está entecat de he-
retgia — fer, o fer tornar he-
retge a algu. — ministre de
heretges — deixar lo heretge
son error—llensar dins lo error
o fer y caurer a algu — heretge
pertinas en defensar una cosa
falsa.
- Heretgia. errada secta — abras-
sar la heretgia — sembrar una

- heretgia — entacàr de heretge a algu, ferlo tornar heretge — forjar una heretgia — la heretgia se estén, o va estenent-se de dia en dia — reprimir o refrenar la heretgia — extinguir, o ofegar la heretgia. — deixar la heretgia : Abjurare — absoler de la heretgia — la heretgia se acaba o se extingeix — la heretgia se arrela mes de dia en dia — heretgia que se escampa mes, is fortifica de dia en dia y dilatantse secretament infecta moltes províncies — apartarse de la heretgia deixarla — extirpació de heretgies o expulsió de errades sectes — la heretgia es una plaga que se apegua ab lo contacto — ser infectat de heretgia — país abrasat en heretgia — contaminarse de la heretgia — heretgia o heretica pravedát.
- Heretich, lo que es de heretge, o de heretgia.
- Heréu o pubill — fer, deixar o instituir hereu a algu — heretarlo — hereu universal — hereu de la meytat. — hereu de la tercera, quarta o &. part — hereu substituít : secundus hæres. — hereu fiduciari — institució dels hereus sens gravamen de llegát algu. — hereu juntament ab altre, cohereu — substitució de hereu o sorrogació.
- Hereva, pubilla — cohereva. — hereva juntament ab altre.
- Hermafrodito lo qui es home y dona.
- Herminis rata de herminis — Ponticus mus pell de rata de herminis, forrá de tal &.
- Hermita — celda de hermitá — viurer en hermitá o en solitari.
- Hermós v. bunich. — hermós y de bon pareixer.
- Hermosear alguna cosa — hermosear o embellir de gracias a algu — los arbres hermosean les campanyes.
- Hermosura, buniquesa, gracia, belleza — una hermosura fera, o acompanyada de una magestat faustuosa engendra amor, mesclat de respecte — lo divi de una hermosura — (pàg. 303) realzar la hermosura ab lo cuidado qu'es posa en pararse — la hermosura es encant y etxis a la major f. — hermosura natural y no manllevadissa o postitza, un portento de hermosura — divinitat adorada, per enveja de les ninfes, y per centro de les gracias.

J

(pàg. 336)

Jo ego — jo mateix — y Jo ara, en mi mateix admirava tant axó.

Joan, sant — Joan se ballugava de alegria — son menjar ordinari era mel &. — Jesus fou reclinatori de son Benjamin Joan — Sant Joan en sa canònica diu.

Job. de qui lo primer adorno desitjava fos estat la funesta mor-

talla mon humór es tant trist, que ma persona me causa fastidi — Job, fou posat en ocasió, y probes de sa virtut, mes que fortes — lo Sr. apretá sobre de Job la má, deixant patir a son servent molt a soles. v. Joan ✠ pag. 22. — servi ly aquest cresol, de que isques lo or de sa innocencia mes pur — axí permet Deu la prova de sos escullits, y així torna per ells contra qui los preten, o intenta deshonorar — Joan ✠ pag. 48 — Ruina de parét que los caygué als fills de Job encima. — tingué bressol y sepulchre, de una fera en les entranyes, en sa deplorable infancia.

(pàg. 337)

Joch, divertiment — joch de sort — engany al joch de sort — ferlo — les pessés en general que serveixen pera jugar — Oros, espases, bastons, copes de joch de cartes — joch cada joch de una partida. — guanyar de un joch — tenir un joch mes jo comenso de estar en joch — lo joch comensa de ferme bona cara — deixar o rompre lo joch — jugar gran joch posary molt diner — joch lo lloch ahont se juga — joch de cap o creu — joch de par o senar — jochs publichs, espectacles publichs — fer o celebrarlos — catafals pera veurels — ferse joch de algú, riurersen — ell es fa jochs fent o parlánt. jocatur no vos fassàu jochs ab aquell,

es un brivonét — aygua de la qual les ones semblan ferse jochs entrelles — consumir en lo joch tota la vida o tot lo temps.

Jonás, fou engollit de la balena. v. cas. Rar. pág. 122. excellent.

Jonch o junch, lo que es prim y flach com lo jonch — lloch ahont se crien los jonchs — jonch mari — jonch de Egipte, del qual los antichs se servien al lloch de paper.

Jonquilla, flor.

Joquer de auells, fer caurer un auell del joquer.

Jordá. — lo cel essentse obert. — les aygues se aturaren o rebosaren o amontonaren. v. ath. de grand. 48. se detingueren miraculosament no se acostaren de larca, no la tocaren, ni mullaren, la passaren en axut — los cels publicaren en lo jorda a Jesus, per fill verdader del etern pare.

Jornada, o jornal, dieta, feyna de un die — jornada entera — mitja jornada — jornada, paga de la feina de un dia — treballar a la jornada — jornada camí de un dia — fer grandes o petites jornades. — Jornada pelea — lo mataren en aquella jornada.

Jornal de terra, muada de terra — partida de terra que una arada pot llaurar en un dia. v. diari, jornada.

Jornalér, lo que es de quiscun die — jornalер inconstant —

- home de esperit jornalero — les armes son jornaleres — lo sucès dels combats es incert...
 Jornaler mercenari. treballador.
 Josué. lo sol apadrinant sa proesa.
 Jorrar font que corre y jorra sempre sens parar, creixent y augmentant son fluxo.
 Jorro, grifol corrimient o fluxo de aigua.
 Josafat. lo auto del vall de Josafat.
 Joseph. sens condemnar la puresa de Maria, tractà sa jornada que dengué lo angel, y després retirà a Jesus en Egipte. Sant Josep en lo cel fa un chor tot especial. — Sant Josep es pare de Jesus en opinió del mon. — no es menor gloria escusar lo perill que vencerlo—tingué torpe sepulchre, en les entranyes de una fera. — lo acometé a soles la &. hermosa, y tinguda per honesta, ardent en flames sensuals, a la qual no podent cambiar lo amor torpe en divinál, dexá la capa — Joan ✠ pag. 46.
 Jou, posar lo jou als bous — llevarlo — subjectarse al jou de algu — sacudir lo jou de una servitut cruel.
 Jova donzella passant de 14 anys fins a 25.
 Jove passant de 14 anys fins a 25 — fer tornar jove a un vell — tornarse jove — jove intractable — vos sou jove en la flor de vostre edat. — arbre jove.
- (pàg. 338)
 Jovenil, o Juvenil, lo que pertany a Jove.
 Jovent, o Juvent.
 Joventut o Juventut.
 Joya o prenda — pedra preciosa. — joya o sortija — premi del vencedor : Bravium, ii.
 Joyell ornament de dona, fet de or y de joyes — unir moltes joyes en un joyell — guarnir de joyes a una dona o alguna altre cosa.
 Joyeller qui fa joyells.
 Joyelleria art de joyeller.
 Joyer. lo qui ven joyes.
- L
- (pàg. 347)
 Labil, lo ques passa com lo temps.
 Labirinto o llabirinto, lloch ambarrassat de moltes girades de camins — boscatje plantat en la forma de labirinto — perdre en un Labirinto de camins intricadissims — sens trobar la exida.—desembararse en un labirinto.
 Labór, trebáll — terra de labor pays en Italia.
 Laboratori de chimica — oficina pera treballar a la chimica.
 Laboriós qui ama lo treball—laboriós lo que es de gran treball — obra molt laboriosa.
 Labrar una obra — treballarla primorosament, ferla ab primor.
 Labrat, fet de primor.
 Lacayo, o alacayo.
 Lactacinis. menjarne ab Bulla.

Lamentable : degracia, experimentar-la
 Lamina. o llamina — tabula æ plancha que per orde de Deu se fabricá de or purissim.
 Lance, o que lance tant terrible tindrán los culpats en lo judici final.
 Lapidari, lo qui ven pedres precioses.
 Lasciu. Jove lasciu y atrevit — Judith ostenta lasciva bellesa, afectada compostura — lasciva verdadera en la gracia, hipocrita en la luxuria.
 Lascivia, o llascivia : libido, is.
 Lascivios, o llascivios.
 Latét, riu en Rosselló, que rega la amenissima plana, de la mes que fidel Vila de Perpinyá.
 Latitut amplaria.
 Lavandera v. rentadora.
 Lavar v. rentar.
 Lavatori v. rentament.
 Laudano, Planta.
 Laureola v. llover.
 Laxament, laxitas is — laxament de ventre.
 Laxar alguna cosa — aquella vianda laxa lo ventre.
 Laxatiu. lo que laxa lo ventre, medicament laxatiu.

Ll

(pàg. 361)
 Lloa o Alabansa.
 Lloable, lo que es digne de lloar, o que mereix ser lloat — es cosa lloable de perdonar les injurries — ell no es lloable sino per sa noblesa — ell es molt

lloable per sa moderació, y per sa constancia.
 Lloador v. alabador.
 Lloar, o alabar a algu — darli llaórs, o alabances. dirne innumerables belleses. — lloar a algu fins al cel — lloar altamente alguna cosa — lloar ab torments molt asquisits á un home de gran Judici.— me lloarán de assó, jon seré lloat — cercar ser lloat — la virtut no pot ser prou lloada — Deu sia lloat — vos lo lloau en va, o sens mereixer ho — Dar encens a algu, lloarlo — v. encens, ensalsar, llaor.
 Lloca v. alabát.
 Llob o llop animal — cau de llop — jas de llop — cassar al llop — juntarse lo llop ab la llova pera la generació — llop cervér — linx icis — bruxot revestit de la figura, y rabia del llop — llop peix — llop nom de home.
 Lloba, parir la lloba — llob que la lloba cria — v. sotana.
 Lloca, gallina que cova.
 Lloch. poble — petit lloch de cases esgarriades — lloch puesto — feume lloch — deixar lo lloch cedirlo — ensenyorirse del lloch de altre — (pàg. 362) expellir a algu de son lloch — donar lloch a que se comete un delict — a son lloch y temps — traurer a algu, o fer deixar a algu son lloch — jo pendré vostre lloch o vostres vices, jo faré vostre ofici — posar o substituir a algu en lloch de altre — lloch endret. Part : en tot lloch ubi-

- que — a son temps y lloch — vos no avéu tornat assó a son lloch — lloch abrigát de les onades y dels vents. — lloch assignát pera juntarse. arri-mar a algu en algun lloch sens arbres. — ell me te lloch de Pare — posauvos en mon lloch que farieu vos — qui es nat de baix lloch qui es de baixa naixensa — les lleys no troben lloch entre les armes — no tenen autoritat — lloch, ocasió — aixó me ha donat lloch de pensar. — en lloch de fugir de aquells vos los cercau — lloch comu, certa manera de escrit o de composició.
- Lloctinencia: carrech del que té les vices de altre en un carrech — ell es mon llochtinent — llochtinencia del Rei, en un regne. — lloctinencia del colonél. — o de infanteria.
- Llogador. lo qui lloga, o lo qui dona a lloguér.
- Llogar una casa o etc.
- Llogarét petit lloch.
- Llogatér lo qui lloga o pren a lloguer.
- Llógica, Dialectica.
- Llogich, Dialectich.
- Lloguér de alguna cosa á lloguer — posar una cosa á lloguer — cavall de lloguer — lloguer obra de dar a lloguer — lloguer, obra de pendre a lloguer.
- Llom, part del cos del animal, Lumbrus i.
- Llombrigol, o lumbrigol, part del cos huma — llombrigol de Venus herba.
- Llop v. llob. — estratagema es del llop arremetre ab les dents a la gargamella, pera que la ovella no puga belar, y ser ajudada.
- Lloredar. lloch de lloers.
- Lloréns, sant Lloréns fou posat per lo tirá en torments, se li acosten les flames als costats, y ell al sentir lo ardór, no feu contorcions, ni se plegá, ni replegá, se sacudiren les atxes, se avivá la flama, se dedoblá lo torment feren ruido les carns abrazades, penetrá fins a les entranyes la agudesa del foch, la veu llamentosa, y la cara mostren que lo dolór es sumo, però nó, encara lo tirá feu aplicar lo foch per totes parts, pera qué totes les parts tinguen son torment — cara que porta lo caracter de tots los dolors.
- Llorér. arbre — fulla de llorér — olivetes de llorér — corona de llorér — Laureola. — coronat, adornat o guarnit de llorér — lloer del qual se coronen los heroes triumpfants — acumularse lloers eterns.
- Lloro v. papagall.
- Llosa, de pedra — llosa de marbre — enllosar un lloch de lloses de marbre.
- Llosella, o llosa — instrument pera gafar feres — llosa pera gafar aucells — parar una llosa pera gafar aucells o feres.
- Llot de aygua : limus i — llot terra grassa — Deu formá de principi al home del llot de la terra — lo que es llepisos com lo llot v. enllotar.

Llotja. foro dels mercaders. —
consul de llotja v. hort.

M

(pàg. 388)

Mil. en numero — blat donant, o
redituant cent per hu — Mil
y una vegada.

Milá. aucell — cantar lo milá.

Milenár. numero de mil.

Milicia. guerra — milicia tropes—
milicia deu un pays, sometens
— v. militar.

Milió numero de deu vegades cent
mil, o de mil vegades mil.

Militant. Iglesia militant.

Militár. verb. — militár lo que
pertany a milicia, o a guerra,
militar — es menester que la
disciplina militár se observe —
Contra les dítxes de la pau
milites.

Mill. especie de blat — espiga de
mill. — cama de mill. espigát—
lo aucell se engreixa de mill.

Milla. mesura de mil passos —
una milla y mitja. — a cinq
milles de la ciutat. &.

Miller. numero de mil — un mi-
ller de &.

Millor. Lo que es millor — la ay-
gua es bona, i lo vi encara mi-
llor — ell esta en millor estat
— ferse, o tornarse millor —
assó es millor pera vos, assó
vos es més util — millor, ad-
verbi, molt, millor, un poc
millor. ell ho passa un poc
millor, ell va un poc de mi-
llora o millorant — ell hau-
rie millor fet, si &. millor es

morir que viurer axi — mes val
morir que viurer de aqueix
modo. — millor es morir que
viurer en infamia.

Millora o milloria, declinament
de malaltia. v. malalt.

Millorament o millora alguna
cosa — obra de millorar alguna
cosa.

Millorar alguna cosa — redu-
hirla en millor estat.

Milort. gran senyor entre los in-
glesos.

Mina. lliura graeca — mina o
mineral fossa feta sota terra
pera cercar metalls — trebal-
lar a les mines — mina vena de
metall — Lítargivio, escuma
que ix de les mines de or, plata
y plom — traure de la mina
les pedres — mina sota terra
pera guiár aygua — mina,
fossa feta sota ferra, en fet de
siti de plassa — fer una mina,
encaminarla dins de una plassa
forta — mina que se umple de
poluora pera fer saltar una
fortalesa — mina bolant en
Centelles — ardent en furia,
y que intenta apedragar a les
esteles, arruyna muralles, ani-
quila fortalezas, poluorisa pe-
nyas y fa uolar torres. — cam-
bra de una mina. lloch ahont
se posa la polvora — Posar
foch a una mina — fer saltar
una fortificació ab una mina—
la mina á fet saltar part de la
torre — Terreno favorable pera
fer mines. — esventar una mina
cuniculum cuniculo excipere —
La mina feu una gran elevació

- de terra. mina de la cara. oris species. — home de bona, o de mala mina. — pagar de mina tenirla bona—minyó de bunica mina. — mina de honest home, o de home de be. — a sa mina vos lo pendrieu per home de be — (*pàg.* 389) mina alegre o trista — bona mina y dolent, joch, odi encubert, ab semblant de amistat — ell fa bona mina en dolent joch, ell encubre son pesar ab semblant de alegria — jo nol conech, ni sce quina es sa mina — ell te la vista y la mina esgarriada — lo bon tall, y mina de aquest vos han ferit.
- Minador, lo qui treballa a les mines dels metalls — minader de exercit, lo qui fa les mines pera fer saltar les muralles — arrimár al minader a les muralles pera ferles saltar.
- Minar. una plassa forta, fer y una mina — minar una paret o les forses de algu. debilitare.
- Mineral, lo que es de les mines dels metalls — terra mineral pera fer lo color groch y de purpura, y també pera dar llustre a la pintura.
- Ministeri, servei del qui serveix de criát — qui está dedicát al ministeri de la Iglesia — ministeri de estat càrrec del qui es ministre de estat.
- Ministre, servént — ministre de estat — serne.
- Minotauro, monstroo fabulós.
- Minvament, v. disposició.
- Minvár, v. disminuir.
- Minuta o menuta. momento de temps. — minuta de acte public, matrix, o original de registre de notari. testament insertat en les minutes de un notari — minuta de una carta epistolae summa capita.
- Minutar o menutar, lo qu'es deu posar en escrit — minutar y posar un testament en escrit—minutar la mort de algu o sa ruyna.
- Minyó, fadrinét de set, fins a catorze anys. — en minyó, com un minyó, pueriliter es de minyons volér &. — Veniu assi bunich minyó. — minyonét de mama.
- Minyona, fadrineta de set, fins a catorze anys — minyona bunica.
- Minyonada, acció de minyó — puerilitat.
- Minyoneria, fins a quant aveu de ser com los minyóns, y aveu com ells de amar les minyonerias y sos empleos.
- Minyonesa, edát de minyó — desde la minyonesa.
- Minyonet, m.^a petit minyó.
- Miquel larcangel sant miquel.
- Miqueta. v. mica.
- Mira, tenir mira o respecte a alguna cosa — en lo que te mira a la pau, o respecte en lo que li toca, en lo tocant a la pau, — mon adversari se mira en agafarme en descuyt, o tira a assolirme en descuyt — estar en la mira observar.
- Mirabolant especie de nou pera fer perfum. perfum de mirabolant.

Miracle efecte miraculós, o sobrenatural — Fer, o obrar miracles — miracle y prodigi estupendo — que miracles no ha obrats nostre sant? — digan ho, y altres molts, parlen los llibres que escriuhen d'ell, y iscan també a llum los que no están escrits, nos trobará número per comptarlos v. encarrir.

Miraculós.

Mirador. lo qui mira: lloc alt, pera divertir la vista.

(pàg. 390)

Mirall, lluna, o vidre de mirall — guarnició de mirall. guarnir un mirall de or, mirall fiset o representant los objectes, tals com ells son — mirall sens macula — mirall ahont se afeyta la hermosura — mirarse al mirall. — adornarse al mirall. — mirall ardént, o que llansa foch. — pendrer les accions de altre, per mirall de les sues, regular ses accions sobre les del altre. — la halé desllustra lo mirall o lo entela. — v. entelar — totes les accions imita lo lisonger mirall.

Mirament mira, compte, respecte. — tenir mirament a alguna cosa. — ell no te mirament sinó a son profit.

Mirár alguna cosa, posar los ulls sobre de ella — mirár de tots costats o be mirár la terra — mirár fixament axi com la aguíla, qui mira de fit a fit, lo sol. — aném mirár de pas a aquell per transeam? — ell se mira ab vana gloria. — ell ha concebut

aqueix desitg mirant — mirár alguna cosa ab desitg. — mirár inadvertidament alguna cosa. — mirár badant tot lo que se presenta als ulls. — gozáu be vos mirarlo a la cara? — ferse mirár de tothom — ell mira de rehull, o de tort. — ell me mira de mal ull — no puch mirarlo de bon ull — un mirár suau, y amable, o bé ferós — aquesta casa mira a la part de mitg dia — miráuvos lo que feu — mirár o posar los ulls sobre de alguna cosa — v. enmemirarse.

Mirau, o mirau assi lo que jo tenia pera dir de la amistat, o &. — mirau aqui la causa de son desfici, o de &.

Mirra.

Miserable. desdixat. desventurat. dar la ma als miserables ajudarlos — ell ha fet ab si miserables a molts. — miserable lo que es de poch valor, vilis e. — home miserable o vil.

Miseria. desdixta — qui está oprimet de miseris y de aflicció — traheume de aquesta miseria. realsarse de la miseria, exirne, alsarsen. — insultar a la miseria de algu. — jo estic reduhit a una miseria extrem — veurerse acossat de la miseria.

Misericordia, llástima — cridar misericordia. — usar de misericordia — portarse misericordiosament — ser misericordiós ab algú. — qui no te, o hes sens misericordia — miraume Deu meu ab ulls de mi-

- sericordia — Deu cerca a frequentar les seues misericordies. — en abundancia en les animes pies.
- Misericordiós, qui es propenso a la misericordia per no sufrir les entranyes de Deu.
- Missa. dir missa, celebrar — ajudar a dir missa — oír missa — missa cantada o baixa. — missa major, ofici — missa parroquial — missa de morts — explicació dels articles de la fe que lo rector fa a la missa parroquial — missa seca : expers sacrificii missae... missa matinal, o major — exir a missa lo capellá. — ajudant pera la missa. — vestirse lo sacerdot les vestidures sagrades per celebrar. — lo sacrosant. &.
- Missal, llibre pera dir missa.
- Misatge. v. porter.
- Missatger a. portador de noves — missatge portador de cartes.
- Missatgeria. noves — missatgeria comissió — jo tinc a fer una missatgeria devés lo princep.
- Missió, enviament — missió apostolica.
- Missionista, lo qui fa missions — missionista qui aurie fet plorar les pedres.
- Missiva. carta — petita missiva. (*pág. 391*)
- Misteri.
- Misteriós, místich.
- Mistich, misteriós.
- Mistionament v. mistura.
- Mistionar v. misturar.
- Misto.
- Mistura, mistionament, mescla — mistura en fet de medicaments. compositio. is.
- Misturar. o mistionar alguna cosa ab altra, ferne mistura.
- Mitat. v. meytat.
- Mitg, lo mitg de alguna cosa. — lo mitg de la ciutat, o de &. — al bell mitg de aquella plassa y ha una piramida. — pararse al mitg de una oració — guardar un cert mitg o una certa mediania — partir per mitg alguna cosa. — lo mitg de una bota — ell es tant segur del ull que no erra may lo mitg del blanch ahont ell apunta — mitja hora — mitg mort — mitg ple — mitg rostit — mitg dia — mitja vestidura de cama — fer mitja ab agulla — mitja lo que es entre mitja parét mitjana.
- Mitjensánt, que vos no digau res, mediant que, mes que vos calleu.
- Mitjes. v. meytat.
- Mitigament, temperatio. is.
- Mitigar alguna cosa — lo que te la virtut de mitigar lenitut — mitigar la colera o lo animo irát de algu — lo calór se mitiga, o lo temps — mitigar sa colera o malicia — mitigarse ella a mitigát son humór aspre y cruel, ab la devoció — mitigar la severitat del mando, ab la gran suavitat de les paraules — lo riurer mitiga la tristesa — mitigar lo dolor — tota la mia inquietut se mitiga quan jo vos parlo — v. farina — ell comensa de fer la farina

blana, o de mitigarse.
 Mitra, de bisbe, portador de mitra.
 Mitrar a algu, adornarlo de mitra.
 Mitreta, petita mitra.

N

(pàg. 411)

Ni, ni de fet ni de paraules —
 ni axò tampoch — ni assò ni
 alló — ni més ni menos.
 Nial v. niu.
 Niella, herba.
 Nil, riu en africa — lo inundador
 nil — lo desbocat nil.
 Nimfa de les aygues. naias -dis
 nimfa dels boschs drias -idis
 — nimfa de les montanyes —
 nimfa dels orts.
 Nina del ull — nina minyoneta.
 Nineria.
 Ningu, lo que ha ningu dels se-
 nadórs ha succehit en ninguna
 part — Ninivita, qui es de ni-
 niva, ciutat en asiria.
 Ninou, narciso.
 Nirvi o nervi, arronsar o fer arron-
 sar los nirvis — causarne con-
 tracció — resolució o relaxació
 de nirvis — qui pateix dolors
 de nirvis — ell se ha cascát
 un nirvi sibi nirvum oblisit
 — fer tibar los nirvis per asse-
 gurar lo tret — miráu los
 nirvis y llur entrellassament
 per tot lo cos, y com venint
 del cervell son conduhits per
 tot lo cos — tots los nirvis se
 li enradran quant ell cau en
 apoplexia — esparma arron-
 sament de nirvis — sant es-
 teve fonc estiràt en sos nirvis.

Nirviet, petit nirvi.
 Nirviós, o nerviós lo que es ple
 de nirvis — nirviós robust, lo
 que es eficàs. potens is.
 Nirviositat, robustesa o eficacia
 vigor -is.
 Nít, lo que pertany a la nit, noc-
 turno — de la nit — en la nit—
 durant la nit — de dia y de
 nit — jo penso en vos dia y
 nit — entrada de nit, al ferse
 nit, al enfosquirse — molt de
 nit — ben avant dins la nit —
 nit closa — fosquedat de la
 nit — primera part de la nit
 primér són — nit profunda,
 nit avansada — mitja nit —
 qui trasteja durant la nit —
 fa alguna cosa — assolit de la
 nit — nit obscura — la nit cobra
 de sombras la terra — dora los
 cels de fulgòrs.
 Nitro, locus i.
 Niu, o niál de aucèlls — fer lo
 niu — covár dins lo niu — es-
 tarse dins lo niu.
 (pàg. 412)
 Nivèll, aquesta sala es a nivèll
 del pati.
 Nivellador, lo qui nivella.
 Nivellament.
 Nivellar una era, ferla a nivèll.

O

(pàg. 421)

Oda, poesia.
 Odi, encubert, dissimulat, o
 ocult, mortal, arrelát, invete-
 rat — qui está encés de odi —
 encubrir, o ocultar lo odi no
 ferlo apareixer — concebir odi

- contra de algu — amagar, o escondir lo odi concebut contra de algu — Tenir odi a algu, odiarlo — jo vos tinch odi — mortal — vos encorreréu lo odi de molts — se vos tindra gran odi — Tothóm li te odi — despertar lo odi de algu contra de altre — axó vos farà tenir odi o odiar — ell ha descarregat o vomitat lo odi que me tenia — qui es digne de odi — vos accarreareu lo odi que se te á aquell—dissimular lo odi—tenirse odi mutuament—odiar-se uns á altres — extinguir, o ofegar lo odi — descobrir lo seu odi — encubrir, o ocultar lo odi ab un fals exterior, o ab semblant de amistat — saciar lo odi de algu — Bona miña, y dolent joch odi — odi implacable, o mortal — mostrar son odi — ofegament de odi : extinctio -is — en aixó ell fa veurer son odi v. avorrir.
- Odiar, tenir odi, á o contra de algu — v. odi.
- Odiat, aquell aqui se te odi — qui es odiat de Deu y dels homens — Odiós, ser odiós á tothóm — fersen — fer odiar á algu, ferlo odiar — aquella vostra llibertat de parlar, vos fa odiós a tota la gent de be.
- Odorifero, o suàu — odorifero olorós.

P

(pàg. 461)

Pla, igual, unit, — pays pla i descubert — devastar lo pays pla

— plana campania — pla aplanat — ell te lo nas pla — lo que es fet pla a colps de martells — costura plana — posar de pla alguna cosa — assentar una fusta de pla i no dreta construint una parét.

Placia a Deu v. plagués.

Plagues a Deu, placia a Deu, baldament : utinam v. o.

Plaja de mar, ribera de mar ahont les naus no poden entrar per no averhi prou aygua.

Plana, o pagina de un llibre — plana planicia — planura — plana de la campanya — plana al peu de una montanya — plana igual — plana al fondo de algun vall — plana entremesclada de petits colls — que bunica es aquella plana a la vista — plana que se esten fins á les montanyes — plana de gran extensió — plana regada de moltes rieres.

Plancha v. lamina.

Planeta, un planeta estela errant v. plana.

Planicia v. plana — lo oliver esta per les planicies embelleint y hermoreant les campanyes.

Plansò, o planter — plansó de vinya o de arbres.

Plant v. llementació.

Planta, cama o canó de planta — certa planta de cep de vinya — vinyes de diferents plantes — planta de moscatell — rebrot de planta — borrhó de una planta o be botó — botonar o borronar qualsevol planta — nuament de planta : articula-

tio -is. nus de cama de planta
 — planta de un edifici tras-
 sat — la planta de un edifici —
 posarse a les plantes de algu.
 Plantador, lo qui planta.
 Plantament, obra de plantar.
 Plantar un arbre, o un cep de
 vinya — plantar ençá y enllá—
 plantar un retol a una parét —
 plantarse en algun lloch —
 estary de peu ferm.
 Planteix o panteix, dificultat de
 respirar.
 Plantejar o pantejar, respirar ab
 dificultat, o ab pena — cor que
 planteja, o que suspira de
 amor, o de dolor.
 Planter v. plansó.
 Plantofa, especie de calsat —
 qui va calsat de plantofes.
 Plantofer, lo qui fa plantofes.
 Planura, v. campanya y gual-
 ment plana.
 Planxa de fusta pera gravar, o
 de arám v. llamina.
 Planyer, o dolrer lo treball em-
 pleat, o ques deu emplear —
 planyer o dolrer lo gasto, o &.

Q

(pàg. 488)
 Quadern v. codern.
 Quadrangular, lo que te quatre
 anguls — v. angul.
 Quadrar, o simbolisar ab alguna
 cosa... apté congruere rei alicui.
 Quadrat, lo que es fet en forma
 quadrada — figura quadrada
 v. quadro.
 Quadratura, extensió del que es
 fet en forma quadrada.

Quadrilla de gent, turma æ.
 Quadro, figura quadrada — cosa
 de figura en quadro — lo peu
 de aquella columna es de deu
 palms de tot quadro — no hi
 ha res de imitat en aquest
 quadro — quadro carregat de
 personatges — quadro estremat
 y bell, ahónt se es esmerada la
 destresa del pinzell de un ce-
 lebre y famós pintor — v. pin-
 tura, tauló.
 Quadrupedo, que arma tota sa
 feresa.
 Quadruplicació, obra de quadru-
 plicació.
 Quadruplicar alguna cosa.
 Quadruplo, quatre per hu —
 quatre tants.
 Qual dels dos, ha investit al altre
 — les persones de les quals es
 estat mes llisonjeat, lo menys-
 pressan ara — de qual manera :
 qualiter... qual pa volem? ten-
 dre, o dur.
 Qualificador, qualificar, qualificat
 v. calificador, calificar, califi-
 cat.
 Qualitat v. calitat.
 Qualsevol, qualsevulla, quisvulla
 — en qualsevol lloch que ell sia
 — en qualsevol temps que
 sia—de qualsevol manera vos
 ho podréu — qualsevol que
 sia — qualiscumque.
 Qualsevulla, o qualsevol.
 Quant, vindrá ell, o quant es que
 ell vindrá — quant lo sol se
 lleva — fins a quant — en
 quant io puch, quant á mi es
 possible — quant dificilment
 — de quant en quant — quant

antes celerrime — quantes coses, en poques paraules — quant major es lo honor, tant major es la carrega — quant mes modest es, tant mes amable es ell — quants ne tenim avuy del mes.

Quantitat v. quantitat.

Quaranta v. coranta.

(pàg. 489)

Quaranté, quarantena, v. coranté, corantena.

Quaresma.

Quaresmal, lo que es de la quaresma.

Quart en orde — en quart lloch, quartament.

Quartá, o cortá — v. cortá.

Quartana, febra.

Quartel v. cortel.

Quarter. -a, v. cortér -a.

Quartilla, poesia de quatre versos.

Quatre en numero — quatre de rengla — lo dejuni dels quatre temps, les quatre temporas — carro á quatre cavalls de front — quatre per hu — quatre tants — v. cuern.

R

(pàg. 515)

Roba de seda, seda obbrada en roba — roba rasa, y sens pel — roba de pel curt y abatut — roba peluda de un costát — y no de l'endret — roba grossera, y espessa — roba prima — aparensár, o afaytar la roba — roba vestit — roba llarga fins als talóns — roba rosse-

gant — roba de cambra — roba vorejada, y brodada de purpura, o de &. bena de vora de roba — cua, o rossegal de roba qui la porta — en forro de roba — o en folrro cusit ab ella — ferma de roba — llenca cusida a la vora de una roba — fimbria de — roba a fons de or — remendar roba vella i reficere — roba guarnida de diferents y molt hermoses pedres precioses — plegar la roba per anarsen — roba ab roba o sens revés.

Robador, lo qui roba. v. bandoler, lladre.

Robament, obra de robar.

Robar, lo be de algu — robar en los camins reals — robar una donzella : rapere — vos robau a tothóm los ulls, y la voluntat — ell no pot passarse de robar v. bandolejar, robador.

Robo, lladronicí, cami subjecte als robos — fer robos en la provincia, o en &. — robo de dona, o donzella raptus us. — cometre, o perpetrar tal robo — detenció, o retenció del be alieno.

Robust, fort, home robust, v. nirviós.

Roca, penya — roca viva — roca espadada : prærupta rupes — lloch de moltes roques — mar ple de roques — escapar de les roques navegant — ell doná al través per mitg de les roques, illisit — roca espadada, ahont se fan, de quant en quant fals passos.

(pàg. 516)

Roda, per alsar fardos ques fa rodar caminant dedins — raig de roda — traurer de una roda los raitgs — fusèll de roda — botó de roda — axis -is — clavilla de roda — unes rodes roden planes, altres dretes — bena de ferro al entorn de una roda — roda que va rodant pressurosa ahont lo botó mes oprimit, puja a ser lo mes remontat, y lo mes sublime, baixa a ser &. Instantanea revolució, en la velós roda de un carro — los girants de una roda — inquieta roda sobre la qual es plantada la fortuna. Rodament, de cap : vertigo is. Rodar, ençá y enllá, circuyr — lo cap me roda quant del mes alt de aquesta roca jo miro a baix.

Rodador v. entorn.

Rodejador, concursator -is.

Rodejament.

Rodejar algun lloch — concursare.

Rodella, broquer rodó — portar rodella.

Rodera, rotæ vestigium.

Rodet, instrument pera filar o retorcer.

Rodó, lo que es de figura rodona — feume mon compta rodó.

Rodolament, obra de rodolar.

Rodolant, volutatim.

Rodolar, fer rodolar alguna cosa — fer rodolar les pedres montanya avall.

Rodoli v. sort.

Rodonesa : rotunditas -is.

Rodoniment, v. arrondissement.

Rodonir v. arrodonir.

Rofiá, aficionat a les dones.

Rogacions v. lledanies.

Rogativa, petició, pregaries.

Rogét v. moll, roig.

Roig, lo que es de color roig — ser roig — terra roja — v. enrogir.

Rojór v. enrogir.

S

(pàg. 520)

Sa, o sua — sa ambició lo cega — sá, qui esta disposat, o gosa de bona salut — enteniment sa — yo so tornát sa y salvo — sa, sanitós — lloch sa, o sanitós — ayre sa, o sanitós.

Sabata, sola de sabata — posar una sola en forma — calsarse les sabates — sabata de una sola — sabata plana — sabata ab taló — sabata de sola de suro — aquestes sabates van be a mon peu — mon germá y yo calsam les sabates a la mateixa mida — v. empenya.

Sabater, lo qui fa sabates.

Sabbato, un sabbato de repós.

Sabent, lo que te mal sabor v. ciencia.

Saber, ciencia, cognició, tenirne — home de gran saber o molt docte — yo no le may ofés que yo sapia — esquinsau les cartes, perque no vinga a sabersen alguna cosa — saber es — convé á saber : videlicet, nempe — la vianda sab a cremat o no te sabór — no hi ha res que

- sapia a la Academia — saber alguna cosa á fondo, o á fons — lo criador y la eternitat sols poden saciár lo esperit de saber — v. entendre fons, girar, ignorar, incertitut, literatura, mut.
- Sabiduria, sapientia æ.
- Sabó v. ensabonar.
- Saboga, peix : alosa æ.
- Sabonér, qui fa sabó.
- Saborejarse en les austareses, o en &.
- Sabór, gust — aquest vi. te un sabór suau — o aspre — lo que no te sabór : insipidus, (*pàg.* 521) la llengua judica dels sabors — dessaboriment, falta de sabor — lo paladar y la llengua judiquen dels sabors — judican v. dessaborir, gustós, sabent.
- Saborós v. gustós.
- Sabut v. averiguat, conegut, ignorát, publich — veritat ben sabuda.
- T
- (*pàg.* 565)
- Tu, vos — tu mateix — ab tu — tutejar.
- Tua v. teua.
- Tudela v. tutela.
- Tudelar v. tutelar.
- Tudor -a v. tutor.
- Tulipa, flor.
- Tulir, algu.
- Tullit.
- Tumór o bony — un tumor li es exit — tumór venint de algun colp — tumór resolt en materia — resoldrēse un tumór — mal que alsa tumors y obre boques — v. inflór.
- Tumul o representació ques fa a honór de algu encara que soncos no hi sia.
- Tumult, pertorbació, sedició, turbació — mouer o excitar un tumult — apasiguarlo.
- Tumultuar lo poble, alborotarlo.
- Tumultuòs, qui se agrada de mouer tumult.
- Tunica, qui va vestit de tunica, quin porta — tunica tota de una pēssa sens costura, incon-sutil.
- Tunyna, o tonyna, peix — molsa de tunyna caro -is — v. sorra.
- Turbació, pertorbació, tumult, turbulencia, mouer, o excitar turbacions — (*pàg.* 566) tu veus en quines turbacions están vuy nostres coses — en aquestes turbacions — posar tot en turbació v. machinador, turbulent.
- Turbament v. entreteniment.
- Turbant, berrét de turch — vora inflada del turbant.
- Turbar, turbarse o alterar-se — ella mudá de colór a cada momento y feu clarament veurer lo desorde de la sua anima. v. entretenir — perturbar — com ses ayguada.
- Turbát v. confus — la festa, per dir com ses turbada.
- Turbulencia v. turbació.
- Turbulent, autor de turbacions o turbulencias — o amador de elles v. facciós.
- Turch, lo gran turch, turcarum

- princeps — ferse turch, abrasarne la secta — apartarse de la secta dels turchs, deixar-la.
- Turma, botó, o colló de animal v. botó.
- Turquesa, pedra preciosa.
- Tusó, orde del tusó de or — cavallér del tusó de or.
- Tutejar a algu, tractarlo de tu, parlantli.
- Tutela o tudela, estar en tutela— minyó en tutela — ser fora de tutela — exir de tutela — v. majór — Tutelar o tudelar, angel tutelar. Tutór a, tudór— tutór testamentari — dar un tutór á un pupillo — exercitar lo ofici de tutor.
- U - V *
- V. v. hu.
- Va, o desvanescut, qui es esclau de la vanitat— qui es molt va — no síau tant va. abaixáu la vanitat que teniu — esperansa vana — colp va o inutil — vana gloria, honór vana — desvanescut — jove i molt va — esser entumit, o inflat de una — vana opinió de si mateix — va desvanescut. fanfaró — vanitat.
- Vaca — vaca jove, vadella — vaca esteril — vaca que va calenta — vaca plena o prenyada. — la vaca ha vadellát. — estable de les vaques.
- Vacació, estat de vida — quina es la vostra vacació. — vacació o estament de menestral v. feriat. vacant lo que esta en vaga ofici, o carrech v.
- Vacilament. v. titubejament, tremolament.
- Vacilant : titubejant.
- Vacilar v. titubejar, tremolar.
- Vacuació, v. euacuació.
- Vacuar. v. evacuar.
- Vacuitat. v. euacuitat.
- Vacuo v. buyt.
- Vadear la profunditat de un riu.
- Vadell o vedell — carn de vadell — vadell de engrexament, o engrexát, gras — vadell dels estudis.
- Vadella o vedella v. vaca.
- Vadellar o vedellar v. vaca.
- Vado v. gual.
- Vaga, estar en vaga. fer festa, no estar ocupat — nostres camps estan en vaga per causa de la guerra v. fer. desocupació. feriat. temps.
- Vagamundo, vagus -a. — m — ser vagamundo, viurer en vaga — fer v. de vida.
- Vagarejament o vaguejament — vacillatio -is.
- Vagarejar o vaguejar en lo caminar. pedibus non consistere — vagarejar en sa opinió titubare sententia — vagarejar en lo parlar.
- (pàg. 568)
- Vago errans -is, v. indeterminat.
- Vaguejament v. vagarejament.
- Vaguejar v. vagarejar.
- Vaixéll o vaxell de mar nau — vaxéll de foch — cordam de un

* Davant de consonant havem substituït la *v* per *u*.

- vaxell — gronsar de algu en una nansa — vaxell vas — vaxell de fusta — v. vela.
- Valedor -a, afavoridor — Maria es valedora dels oprimits o vexats.
- Valent, valerós — ell es valent com la espasa — valent bisarro.
- Valentia valór v. bisarria.
- Valér, ajudar, socorrer a algu, afavorirlo — valer, tenir valór — pedra preciosa que val son pesant de or — home que no ha valgut may res — ell fa valér lo que diu — fer valér ses terres — valér, afavorir, ajudar—valerse de alguna cosa.
- Valeri, nom de home.
- Valerós imitar valerós les azanyes de algu, valent, esforsát.
- Validitat de alguna cosa—darlin.
- Valido, aquell contracte no es valido.
- Valisca v. fa.
- Vall, petita vall entre montanyes— profundas valls apacibles.
- Valór, valentia, fortaleza, ánimo, brio, home de valór invincible. — insigne fou lo valór de aquell capita en la pelea. — aquell desafiú ha disminuít la reputació de vostre valór — assenyalar lo seu valór en una pelea — aquell capitá ha igualat la fortuna al valór — valór, o preu de una cosa — v. importar, menor, miserable.
- Valerós.
- Vanagloria, superbia, altivés, altaneria.
- Vanagloriarse, portarse ab vanitat — ensuperbirse.
- Vanagloriós, lo qui se vanagloría.
- Vanitat, vent, superbia, altaneria — vanitat aficio a la vana gloria — vanitat de paraules — amar la vanitat — dar vanitat a algu, ferlin posar — tenir o portar vanitat — reprimir o refrenar la vanitat de algu — vanitat de les honres, o del mon — ell se despedí de les vanitats del mon — desvaneixerse, amar la vanitat — inflar de vanitat — dona donada a gales y vanitats — seguir les vanitats — quant llensareu de mi tota vanitat, superbia, o altaneria, o Deu meu — anticipat cadaver, sinó sepulcre trist, de mortas altivesas, y de cuidados vius — v. desvaneixer — fanfarró, mondá, pago, va, vanagloriarse.
- Vano, o ventall.
- Vanova, de llit.
- Vapór, les llagunes llensen o exhalan un vapor pernicios — lo sol alsa, atrau en alt, o eleva les vapors de les aygues — V. evaporar, exhalació, meteoro.
- Vaporament, spiritus eruptio.
- Vaquer, pastor de vaques.
- Vara, de agotzil — vara de Jessé. flor — en la ma de Aaron re-flori la seca vara — (pág. 569) vara de Moysés obradora de miracles — la fe, ab azanyosa vara romp immensitats ceruleas, que als egipcios esquadrons tumultuosament inundan.

- Varat v. verat.
 Variable. mudable.
 Variació, deversificació.
 Variar o diversificar alguna cosa
 — variar alguna cosa, variar
 de alguna cosa, distinguer.
 Varietat, diversitat, varietat de
 animals diversæ species.
 Vario v. divèrs, diversament.
 Varó vir i. v. varonil.
 Varonil lo que es del varo, virilis
 e. — animo viril o esforsát, te-
 nirne invictus.
 Vas, vaixell — vaixell de terra —
 vaixell enriquit de motllures
 de or — Vasos tota manera de
 vasos — vasos de cuyna —
 vasos de taula — vasos de ter-
 ra — test tros de vas de terra
 trencat.
 Vassall, ser vassall.
 Vassallatge — prestar vassa-
 llatge, satisfer a la obligació de
 vassáll.
 Vasto, amplus. a. m.
 Vaticinar la pau de tants afectes
 suspirada.
 Ubert. v. entrobert. obert.
 Ubertura. v. obertura.
 Ubriment. v. obertura.
 Ubrir. v. entrubrir. incisió. obrir.
 Udol. o vdolament: vlulatus. us.
 Udolament. v. vdól.
 Udular. fer vdol — vlulare.
 Vectigal v. tribut.
 Vedat v. inhibir.
 Vedat v. inhibít. — jugar jochs
 vedats.
 Vedéll. vedella, vedellar. v. va-
 déll &.
 Vegada o volta — una vegada o
 una volta — dos vegades bis
 — alló se vos permet — aques-
 ta vegada solament — una ve-
 gada per totes — algunes ve-
 gades — quantes vegades quo-
 ties — v. rarament.
 Vegetatiu, facultat vegetativa —
 anima vegetativa.
 Veguér de una ciutat, cort o tri-
 bunal del veguer — lloctinent
 de veguer, sotsveguer.
 Vegueria, jurisdicció, o territori
 del veguer.
 Vehemencia, ab vehemencia —
 envestir ab gran vehemencia
 al enemich en un combat.
 Vehement, fervidus -a -m.
 Vehí. de alguna cosa, lo que ne es
 prop — vehi qui habita prop —
 poples vehins del turch o del
 món &.
 Vehinat. habitació o situació ve-
 hina — vehinat o comarca,
 llochs vehins.
 Vel, en senyal del pesar de la mort
 de Jesus, rasgos de alt a baix
 lo vel del temple — (pág. 570)
 vel de dona per cubrir lo cap
 — vel de religió, darlo á una
 religiosa, envelar o velarla —
 pendre lo vel — vel pretexte
 ficta species v. desvelar.
 Vela pera fer ombra — vela de
 nau — arbre de vela de nau —
 vela major — vela del perro-
 quet, minus velum maximi
 mali — vela mitjana, velum
 ad pupion — vela del Ari-
 quet : velam ad proram — vela
 del bouprés : proni ad proram
 mali ventum — vela a la burina
 — vela de través — vela llatina
 dita tambe orella de llebra. —

- alsar les veles — aparellarse per fer veles — posarse a la vela — navegar ab veles — fer vela — partir ab la vela — jo ani dret a ells ab tota vela — desplegar, estendre o posar la vela — fer tibar la vela desplegada — navegar ab les veles plegades — abarar les veles pera plegarles, o per respecte — abaixar, o inclinar les veles, confessantse mes flach, o ventcut. — segons lo vent la vela — cordám de les veles — vela, vaixéll — flota de cent veles. — un ventet de ponént feya onejar les veles — plegar les veles. — fer se a la vela. — de tots los vents se ajuda lo espert pilót, segóns se van mudánt gira les veles y tots sí serveixen pera avansar ones.
- Velar, dar lo vel á una religiosa.
- Velér. lo qui fa vels.
- Vell, ancià, o major de dies — respectar los vells. — los vells tornan a la minyonesa — vell decrepit. — vell vert, esforsat, o vigorós — vell enfantastich, difícilis e — vi vell — enemistat vella — vell esdentegat, o sense dents — vell ple de dies y virtuts — v. envellir.
- Vella, anciana, dona vella o que desvaria — comptes o rondalles de vella.
- Vellaco v. tacany.
- Vellaqueria v. tacanyeria.
- Vellesa. v. senectut, gran, o molta vellesa — qui esta consumit de vellesa — los fills son lo basto de vellesa de llurs pares — vellesa de temps — la vellesa consum totes les coses — vellesa consumidora de totes coses — la vellesa me fa estar neguitós — ma trista vellesa acaben. &.
- Velleytat, oposada a la voluntat eficás — velleytat, o fingit proposit — parlen les obres i cessen las amenasses.
- Vello de llana entre lo rosio y la era, tota xopada y plena dels rosios divins.
- Vellut roba de seda v. ras — vellut de pel i mitg — de dos o be tres pels — vellut mostrejat en fullatge.
- Vellutér, lo qui fa vellut.
- Velocitat, lleugeresa, promptitut — velocitat en correr.
- Velóz, prompte — veloz en lo caminar, o en lo correr.
- Vena, les venes que venen al cor — obrir la vena á un malalt — sanchnarlo — les venes baten continuament — les venes distribueixan la sanch per totes les parts del cos — les venes que se estenen per tot lo cos, y fins al cervéll — les venes se inflan — tument vena de aygua, de fusta, de pedra, de metall, de ingeni — vena poetica.
- Venable, arma de cassador.
- Venál, lo que está pera vendra.
- Venalitat, estát venál.
- Vencedor, victorios, de una nació — joya o sortija, premi del vencedor v. dessobre.
- Vencedora, victoriosa — nació victoriosa.

- Vencer, prevaler, superar, acabár sos enemichs — deixarse vencer per lo dolór — vencer una dificultat — jo venceré la sua obstinació — vencer, exir ab la sua. o per la voluptat.
- (pàg. 571)
- Vençut, superát, qui pot, o no pot ser vençut — confessarse vençut. — darse per vençut — v. ma, rendir.
- Venda, exposar en venda alguna cosa. — posar sos bens en venda al encant — venda a carta de gracia venditio lege redimendi — venda pera lligar una nafra v. despatx.
- Vendrer alguna cosa com la mercaderia, a la menuda, o de pesa en pesa — o en gros — vendrer be o caramént o ab ganancia — vendre la justicia — vendre los esclaus — monstra de la cosa que está pera vendre — vendre o adinerar alguna cosa — no trobant com adinerar nostres grans — v. desapropriarse, despatxar.
- Venedor a. vos avéu comprat de un dolént venedor. lo qual no pot fervosho bo.
- Venerable, digne de veneració — vell venerable.
- Veneració, culto, lo qui porta veneració v. santificació.
- Venrar a algu, o alguna cosa portarli veneració — venerar los llocs sants — venerar, reverenciar, respectar, jo venero los preceptes.
- Venerat, ser venerat y obsequiat de tothom — les & venerades.
- Venjador a.
- Venjansa, pendre venjansa de una injuria — venjarla — deixar a Deu la venjansa de les injuries rebudes — ell me incita a la venjansa — respirar venjansa — olvidar la venjansa — pendrer dels errors de algu dura venjansa.
- Venjar alguna cosa o venjarsen — pendrerne venjansa — jo venjaré la injuria que vos me aveu fet — fatigar lo enteniment en cercar medis de venjar una injuria.
- Venjatiu, amador de venjansa.
- Venidor v. futur.
- Venir a algun lloch, o de algun lloch — venir al pensament — lo be vos ve dormint — tot me ve, com desitjo — fer venir be, una cosa ab una altra — aquesta sabata no ve bé a mon peu — de hont ve que vos estáu trist — sa bojeria ve de això — de mon pler vé son dolor — venir be, o nó, consentir, o nó — a ninguna de aquestens condicions vindrá ell bé. — ell no acceptará condició alguna de aquestes — V. content, futur, naixer, vida.
- Vent, lleugera agitació de vent — vent lo que lo vano, o ventall fa — fer vent al qui te calor, ventarlo — vent en popa — vent favorable — tenirlo — vent contrari — lo vent se aplaca, o está apasiguat — lo vent se augmenta, se refresca, o se fortifica — fa vent, lo vent bufa — lo vent era massa vehe-

- ment — de la regió inferior se
 alsa un vent — un vent terrible
 ha fet aquesta nit — lo vent no
 bufa mes — lo vent ha parát —
 no fa mes vent — assenyalar
 lo vent — si lo vent se engolfa
 en aquesta vall, farà desorde—
 al favor del vént — posar, o
 exposar alguna cosa al vent —
 vent de mitgdia o &. — lo vent
 de tramontana dissipa los nu-
 vols. — lo vent que bufa es
 calént. — lo vent creixia —
 vent impetuós — esser una nau
 la juguina dels vents. — servir-
 lin — Nau batuda de les ona-
 des y portada per la violencia
 dels vents als remolins mes
 rapits — un vent oriental o
 & se despertá — remolí de
 vent — vent violent — vents
 encontrats — torvellí de vent—
 corren vents contraris — lo pi-
 lóť segons los vents van mu-
 dant, gira les veles — V. gall,
 oir.
- Ventador de blat lo qui venta —
 ventador instrument pera ven-
 tar lo blat.
- Ventalla de una finestra.
- Ventall v. vano, ventar.
- Ventament de blat — obra de
 ventarlo.
- Ventar a algu, fer vent amb un
 ventall a algu — ventar lo blat
 en la era.
 (pàg. 572)
- Ventilar la questió de alguna
 cosa aliqüid agitare.
- Ventós lo que te molt vent —
 mar ventós.
- Ventositat, flato, patir ventositat.
- Ventrada — lo que la dona, o la
 bestia prenyada porta cada
 vegada en lo ventre fruyt de
 cada ventrada — la gossa
 en cada ventrada porta vuyt
 o deu gossos.
- Ventre soldavall lo ventre —
 ablanir lo ventre — endurir lo
 ventre — destemplant lo ven-
 tre — tenir costipat lo ventre
 — restrenyer lo ventre —
 mourer, o dar flux de ventre—
 tenirne — estroncarlo — des-
 carregar lo ventre — causar
 benefici de ventre — los hipo-
 condres, los dos costats externs
 del ventre — laxament de ven-
 tre — aquella vianda laxa
 lo ventre — passar per desso-
 bre del ventre del enemich—
 qui es esclau de son ventre —
 la paret fa ventre per lo mitg—
 los elegits, son fills amantis-
 sims de les dolorosissimes en-
 tranyes de Maria — v. panxa
 — ventrut.
- Ventrell, orifici, o boca del ven-
 trell — fondo del ventrell —
 ventrell flach, o debil — tenir
 o patir mal de ventrell —
 tenir bon ventrell — destem-
 plansa de ventrell — solleva-
 ment de ventrell — axó me
 fa sollevaer lo ventrell — vapór
 o fum del ventrell que pujan
 al cervell — cruesa de ventrell
 — indigestió de ventrell — v.
 grihér.
- Ventrut, qui te gros ventre.
- Ventura — aventura, fortuna —
 per ventura — a tota ventura—
 a qualsevol ventura in omnem

- eventum — exposarse a la ventura — dir la bona ventura a algu — a gran ventura tinch lo veurervos & v. encontra, quissá.
- Venturós, ditxós, fortunat v. ditxa.
- Venus nom de planeta y de deesa dels gentils — seguir de venus la inquietut profana — segona venus altre adonis.
- Ver v. verdader.
- Verb.
- Verbol, qui esta subjecte als verbols.
- Verdader o ver, lo que és conforme á la veritat — es lo verdader sentit de les paraules de avis — ell es un verdader porch — verdader veritat — lo fals pren sovint la parensa y lo nom del verdader — verdader qui diu veritat v. cert.
- Verdanch. v. assot.
- Verdejar. tenir verdór, v. posar verdór.
- Verderol, o verdum, aucéll de cant.
- Verdèt, lo que es un poch vert o que no es ben madur — lo vi de & es verdèt.
- Verdolaga, herba.
- Verdór, verdura — verdor dels prats — verdor de la juventut camps revestits de verdor — Prats dels quals la verdór excedeix a la de les esmeraldes. v. verdejar.
- Verdós, lo que retira al color vert.
- Verdura, o verdor fullatge vert.
- Vereda, segura vereda alcansar-la.
- Verecundia, v. vergonya.
- Verecundo v. vergonyós.
- Verema, rayms en estat de veremar — verema tardana — poca verema — vaixélls de fusta per posar la verema — llagar, o brescat de fonyar la verema calcatorium i — fonyament de la verema — fonyador de la verema — fonyar la verema — verema dins lo cup.
- (pág. 573)
- Veremador -a, lo qui o la qui verema.
- Veremar, lo veremar vindemiæ -rm — tornar a veremar lo que ha restat — durant la verema.
- Verga de arbre, o de planta sense fulles — lo ques doblega com una verga — planta que no produeix sinó vergues — lligám de vergues retortes — pegar ab una verga a algu verguejarlo — manát de vergues per assotar — pelar vergues de vimets — v. membre.
- Verge, ponsella, pur, limpios, incontaminat, cast, conservar-se verge.
- Vergér, celestial v. tencát y clós: hortus conclusus.
- Vergonya, acorriment, confusió, empatx, envergonyiment o erubescencia — verecundia — vergonya honesta — tenir vergonya acorrerse, estar envergonyit — fer vergonya a algu, envergonyirlo — confondre-lo — tots vostres parents se donan vergonya de vos — perdre la vergonya — perdre

- la vergonya — desvergonyir-se — abvergonya vergonyosament — sens vergonya desvergonyidament — vencer la vergonya — la vergonya lo ha fet pecar — lo vermelló li puja a la cara — v. acorregut, confus, desvergonyit, mortificar, part.
- Vergonyós, verecundo — qui es honestament vergonyós — v. vergonya.
- Verguejar, pagar a algu ab una verga.
- Verguer de audiència real — ofici de tal verguer.
- Veri, ponsonya — veri molt prompte en sa operació — veri que obra a poch a poch — lo veri se monstra en fora — lo que es infectat de veri verinós v. contraveri — metzines.
- Veridic v. historia.
- Verificació.
- Verificar alguna cosa.
- Verinos o ponsonyós.
- Verisimil o versemblant — aquella narració es verisimil — v. provable.
- Verisimilitut o versemblansa v. provabilitat.
- Veritat, jo provo aquesta veritat ab tres rahóns — no hi ha cosa mes amable que la veritat nua — aqueixa es la veritat — a dir jo la veritat — amár la veritat — apurém mes los fondos a la veritat — qui es enemich de la veritat — afegir alguna cosa a la veritat — explotar be la veritat de alguna cosa — cercar la veritat — colór o sotcolór, aparensa de veritat — la veritat tota nua es mes agradable — certificar-se de la veritat — per mes ques forseje per destruir la veritat se eleva sempre a majors realses — veritat per si solida, e intergiversable — no necessita de apoyo extrinsech puix per si sola se certifique, y autorisa — encobrir la veritat.
- Verm, cos mort donat per menjar de verms.
- Vermell, color vermell, galtes vermelles, ser vermell, tornar-se vermell, vermell purpureo y carmesi.
- Vermelló, mineral pera fer lo colór vermell — minium i — mina de hont se trau.
- Vernis, per envernissar — goma de fer vernis, v. envernissar.
- Verola, v. pigota.
- Verro, porch mascle no castrat.
- Vers, poesia — mitg vers — compondre versos — fer versos en alabansa de algu — versos mal fets, o mal llimats — llimar be un vers, polirlo — tractar, posar o escriure en vers alguna cosa — Distich, dos versos — duresa de vers — hemistich, mitg vers — versos inflats — rima de versos.
- Versat, estar poch o molt versat en &. v. exercitat, intelligent.
- Versemblansa, v. verisimilitut.
- Versemblant, v. verisimil.
- (pàg. 374)
- Versét petit vers — verset en lo, ofici divinal.
- Versificació, obra de versificar.

Versificador, lo qui versifica.

Versificar, fer versos.

Vertige, qui mes pres se despena de les altes bastides, es qui mes les tem, perque la reflexió del perill turba la vista, lo reparar en la altura desvaneix, y sols lo baixar de tals altures assegura del estrago.

Vert, o colór vert — vert clar — hilarum viride — vert de esmeralda — vert de mar — la campanya es ja tota verda — Juventut verda — vell encara vert — tallar les branques o al viu — vert lo que no es seques de un arbre, fins al vert madur — raym vert — vi vert — home que te lo cap massa vert immansuetus — es menester fer madurar poch a poch lo cap vert de aquest jove — v. verdos. verdura.

Vesch v. visch.

Vespa insecte, niu de vespa.

Vesprada, temps del vespre v. serena.

Vespre, lo vespre essent vintgut, quan era vespre, v. nit, vesprada.

Vespres, part del ofici divinal — cantar vespres, dir vespres sens cantarles.

Vessa, llegum.

Vessament v. escampament.

Vessánt v. teulada.

Vessar v. escampar.

Vestidura, usansa de vestir.

Vestigi, petjada, imprimir o gravar los vestigis en algun lloch — los vestigis apareixian — borrar los vestigis — vos no seguiau

los gloriosos vestigis de vostres antepassats.

Vestiment, vestit — vestiments sacerdotals pera dir missa o celebrar lo ofici.

Vestir a algu — posarli lo vestit — vestirse, posarse lo vestit — vostre criat de cambra vos ha malament vestit — vestir á un pobre darli un vestit — aquell princep se vesteix sempre de llanya o ne va sempre vestit v. cubrirse.

Vestit, vestiment, gastar molt en vestits costosos, superfluos y sobrat curiosos. — vestit de dol — de festa — de guerra — a lespanyola — o á &. aquell sastre fa vestits de dones, aquest de homes — vestit garnit de galóns de plata o de or — vestit brillant de pedres precioses — repolir un vestit vell — repoliment de vestit vell — repolidar — tornar a posarse lo vestit deixat — gastar o malmetre un vestit — gastador de vestits — les romagueres esquinserán vostre vestit — vestit, qui va vestit, o porta vestit — vestit de blanch, de negre, o de &. — afectar de anar bisarro — qui va en desordre, o no curiosament — guarnir un vestit de galóns de or — qui es magnífich en vestits — malmetrer, o esquinser un vestit — matxucar un vestit, deterere — musclera en fet de vestits — vestit simple ó sens ornament — tallar un vestit — vestit sem-

brat de diamants — v. abit, cubert, vestidura, vestir, engreixar, guardaroba, nu, portar.

Veta, fili tænia — deixar-se governar per algu, seguirne la veta — v. humór.

Vetlla, obra de vetllar v. vigília — Vetllada, lo treball ques fa durant lo temps que es vetlla — jo emplearé en axó totes les mies vetllades y cuidados.

Vetllar no dormir — jo vetllo pera la conservació de la patria — vetllar á un malalt v. guarda. reposar — vetlla.

(pàg. 575)

Veü, petita veü — veü aguda, grossa, clara, fusca, bona — claredat o bondat de veü — veü ressonant, dolenta, forta, flaca suau, o apassible, grossera, o aspra, baixa, flexible, discordant, extraordinariament grossa, lúgrubre, de home, de dona, de pagès : agrestis et rustica — esquerdada, fracta et scissa — tenirla axi, o bona — alsar la veü — encrespar la veü cantant vibrante voce canere — encrespament de veü — veü melodiosa. — mudar de veü parlant — donar tristíssimes veüs — veü encrespada — a alta veü — jo ho dich ab la major força de ma veü — jo alsaré la veü tant com jo podré perque lo poble romá oja axó. — mitigar la veü — abaxar la veü — ab la veü baxa summissa voce — diuse que les nous gasten la veü —

fortificar la veü — qui te veü — tots de una veü eran de aqueix sentir — tenir dos parts de les tres de les veüs de la junta — veü activa — veü passiva — dret de rebre la veü de altre — dar sa veü o son vot á algu, votar per ell — ell ha guanyát de dos veüs o vots — doblegar la veü — per aquesta arteria la veü se escampa y se fa oír — falset, veü que contrafa al tiple — ferlo — harmonia de veüs vocum concordia — veü neta — plena veü — so de veü — ab una veü tremoladora v. desentonada.

Veurer alguna cosa, posar la vista sobre de alguna cosa — veure molt clar — jo voldrie que vos poguesseu veure lo fondo de mon cor — nostres enemichs no se deixan veurer en part alguna — jo vos faré veurer lo amor que jo vos tinch — en assó ell feu veurer son odi — feunos veurer aquell bunich poema, o &c. — a veurerlo vos lo pendrieu per home de be — anar a veurer algu, visitarlo — me tarda de veurreros — lo que es digne de ser vist — vistós — a vosaltres es de veurer lo que devéu feu — v. apareixer, compareixer, entreveurer, fosca, invisible, reveurer, visible.

Veüs, v. miráu.

Vexació, v. fatigament.

Vexar a algu — tenir la dent sobre de algu, vexarlo continuadament. v. fatigar, vexat,

- oprimit, Maria es valedora dels vexats o oprimits.
- Vi, que no ha encara bullit — vi verge, o degotant del cup, sense ser fonyada la verema — vi prempsát — vi de la primera verema, vi nouell — vi clarèt — vi clar, negre, espès, dols, aspre, fort o violent, picant — picor de vi—suau picor de vi—vi fumadór vinum fumosum—vi grosser, lleugér, flach, vinét moscát de un any, de dos — vi musturat vinum conditum—vi brocás — vi cuyt — vi de despesa, de criáts, y de treballadórs — vi de conserva vim annorum tolerans — vi que no es de conserva — vi esbravat — vi escaldat o gas-tat, agre, o que sen torne — vi sens aygua, pur — ay-guar lo vi — posary aygua — vi purificat defæcatum — preneu o beveu un poquet de vi — traurer, o llevar lo olór del vi — cullita de vi — fer bullir lo vi dins lo cub, tenirlo dins lo cup — traurer vi — qui no veu gens de vi — aygua-der — vagarejar per haver begut massa vi — lo vi fumadór puja al cap — Pahir lo vi begut en desmasia — llevar lo vi a un malalt — (*pàg. 576*) prohibirli de beurer vi — vai-xéll de tenir vi — lo vi destá-pat se esbrava — fum de vi — las cadires y los sostres nada-ven dins lo vi — picór suau de vi — procurar pera sa taula menjar delicat, y vi generos — v. bestia, condicionat, embo-tar, vinós.
- Via v. cami, marxa, marxar, medi, ralla.
- Viador. maria tingue mes gracia ja en lo instant de sa concep-ció que tots los purs viadors.
- Vianda o menjar de persones — amanim les viandes pera por-tar en taula cibos ad mensam adornare — portar les viandes en taula — vianda que com-unment se diu companatge—discernir lo gust de les beues viandes — vianda de gust pi-cánt — vianda de nudriment—pendrer amb les dents la vian-da — jo trobo dessaborides a totes les viandes — aqueixa vianda infla — vianda picánt o de gust picánt — ple de vianda, ingurgitatus—la vian-da sab a cremat — tallar la vianda en taula — umplirse de viandes v. nudriment.
- Viandant v. passatger, un cam-inant viandant ques resti-tueix a sa patria.
- Viar v. rallar.
- Viat v. rallat.
- Viatge, o viatje, llarg viatge — viatge en pays estrangér — viatge per terra o per mar — empendrer un llarg viatge — posarse en viatge — fer un bon viatge — ser en viatge — tornar de un viatge — fer viat-ge a peu, o á & per tota la eu-ropa, o &. v. forca.
- Viatich, provisió pera passar lo viatge — dar un viatich al qui se posa en viatge — mi-

nistrar lo sagrát viatich a un malalt, combregarlo per viatich.

Viatge.

Vicari, vos sereu lo meu vicari.

Vicaria o vicariat, ofici de vicari.

Vicegerent qui te les vices.

Vicéns Sant Vicéns.

Vicerectór, dignitat del vicerector — durant mon vicerectór, qui te les vices del rector.

Vicerectorat dignitat del vicerectór — durant mon vicerectorat.

Vices, tenir les vices de algu, representar-lo, pendrerles, o bé son lloch v. llochtinencia, llochtinent, representar, vicegerent.

Vici, defecte — vici de naturallesa, o natural, vitium nativum. v. vida viciosa o depravada — la juventut aprén lo vici sens treball y sens mestre — home sens vici — entregarse a tot genero de vicis — deixar los vicis — ells son mes notables per llurs vicis que per llur noblesa — deixarse vencer per los atrayments dels vicis y de la voluptat — deixarse cevar per los vicis y voluptats — depravar-se, deixar la virtut y abra-sar lo vici — vicis encuberts o amagats entacat o tacat, infectát de tot genero de vicis — deixarse etxisar per los vicis y plers — vici com naturalisat per costum — ell ha remullat molt de temps en aquest vici & diu hæsit. — donarse al vici — lo mon está ple de vicis y tant faltát de virtuts — des-

terrar vicis y plantar les virtuts solides y verdaderes — deixarse facilment llevar del corrent de sos vicis sens medrar a la gracia — arrencar de nostre cor los vicis — declinar los vicis y practicar les virtuts — arrancar los vicis de raél — jove deramat en los vicis.

Viciós, home vicios o entregat a tots los vicis — home prou conegut per sos vicis.

(pàg. 577)

Vicissitut de les coses humanes v. mudansa.

Victima v. hostia. — v. opima.

Victoria, alcansar o guanyar la victoria sobre dels enemichs — victoria que ha costát molta sanch — victoria guanyada sens escampar sanch — ell ha perdut la victoria y la vida — la victoria nos restá — victoria molt cumplida — ell ha volgut fer anár mes lluny sa victoria — jo no sofriré que la victoria se me arranque de les mans — nosaltres tenim la victoria casi entremans o segura — la victoria havia balansejat molt de temps — encara se disputava la victoria obstinadament — la victoria se inclinava ara á una banda ara a laltre — aquella victoria li infla lo cor — ahont no se ha ohit parlar de aquesta victoria senyalada victoria — celebrar la victoria — tenir victoria contra de algu — lo logro de la victoria no vol valór sino estrella.

Victorieta, *petita victoria*.

Victoriós, a. *vencedór* a. ell es restat victoriós — *armes victorioses*.

Vida, *tenir vida viurer* — *pendrer vida venir al mon* — ell es en vida — si jo tinch vida, si vinch a tenir vida — *curs de la vida* — *pendrer una certa manera de vida* — *menar vida de fera* — *viurer en fera* — en que empleáu vostra vida — ell ha fet, o manát una vida molt mala, o bona o santa — ell passa o consum sa vida en los plaers o en &. jo perdré la vida abans de desampararvos — *llevar a sa vida lo necessari* — *passar la vida en los plers* — *nostra vida es curta perdrer la vida morir* — *llevar la vida sens sentiment de dolór* — *acabar la vida o de viurer* — *salvar la vida a algu* — jo no puch restar en vida mes de temps — *guanyar sa vida ab lo treball* — *home, o dona de mala vida* — lo que es de vida o esta concedit a algu durant sa vida — *pensió de vida* — *atenyar sobre la vida de algu* — *dedicar la sua vida pera la sua patria* — jo confesso deurer vos la vida — *guardar, o servir una mateixa forma de vida* — jo amo lo igualtat de vostra vida — *home de vida irreprehensible, o justificada* — fins al ultim periodo de la vida — *vida plena de delicies, o de &* — *queixarse de la vida vitam deplorare* — *regiment*

de vida ordenat per lo metge — *llevar a algu la vida* — *abreviar Deu, a algu los anys de sa vida, castich merescut del mal empleo della, ab una mort anticipada y malmadura* — V. *avivar, convertir, curs, disciplina, estament, fortuna, importar, justificació, matar, morir, resipiscencia, resolver, resurrecció, resuscitar, taula, vacació, vell, vici, vital, viu.*

Vidre, *taques en lo vidre consemblants a grans de sal* — *tenirles lo vidre* — *fora del vidre* — *claredat del vidre* — aquest vidre engrosseix los objectes.

Vidriér, lo qui fa obres de vidre v. lo qui fa vidrieres.

Vidriera, de finestra — *pany de finestra fenestrae vidrae plagula* — *guarnir de vidres les finestras de una sala, o cambra, o &. vidre de crestall que lo sol extra y hix della, sens agraviarla, antes resta mes hermosa y resplandént.*

Vidrieria, *carrer dels vidriers* — v. *botiga de vidriér.*

Vidriól, *mineral.*

Vigilancia, v. *desvetllament*. Caninio tingué un marvellós desvetllament no avént aquell dormit, mentres fou consul. (no fou consul, sinó un dia).

Vigilant v. *desvetllát.*

Vigilia o vetlla de un dia de festa — *fer o celebrar una vigilia* — *vigilia dia precedént* — nosaltres estám en vigilia de grans desdixes, o de una gran guerra, o de &.

(pàg. 578)

- Vigór, delit gallardía — si vos teniu vigór — cos sens vigór — vigor de animo — vigor de edat — donar vigor — restaurar lo vigor a algu.
- Vigorós, delitós, gallart — animo vigorós.
- Vil, home vil o de no res — los homens mes vils ultimi — ser a vil preu — ell es home sens merit algu.
- Vila, poble — qui es natural de una vila — per vila per cada vila — vila de Perpinyá cap en &.
- Vilano, los vilanos exaltáts, o los pobres.
- Vilabarqui, instrument pera foradar.
- Vilesa, perque vilesa he deixát á mon salvadór.
- Vilipendi Var Vat v. escarn, o deshonra — v. menyspreu.
- Vilipendiós.
- Vime, planta v. flexible, o doblegadís v. petit salser.
- Vinagre, vinagre rosat v. envinagrat.
- Vinagrera, cetrill del vinagre.
- Vinclament, v. doblegadura.
- Vinclar, doblegar, flexible.
- Vincular, Deu vincula a la oració la salut dels mortals.
- Vinculo, v. lligám.
- Vinguda, a algun lloch — felicitar á algu de sa vinguda — dar á algu la benvinguda.
- Vingut, v. venir.
- Vinós, lo que esta ple de vi.
- Vint, en numero, o en orde.
- Vinté, vint en orde — en vinté lloch.
- Vintena — numero de vint.
- Vinya, terra plantada en vinya — fals de podár la vinya — brot tendre que la vinya pose — fulles de vinya — cep de vinya — plantar un cep de vinya o diferents especies de ceps a dret fil — plantar la vinya a clavera — estaca de plantar la vinya a clavera — plantar una vinya de sarments arrellats — poblarla de tals sarments — vinya plantada a cara de terra — vinya enasprada. pedata vinea — enasprer una vinya palare — aspra de cep de vinya, pedament is — planta de vinya, vitis genus — cep de vinya borda — influencia perniciososa al cep de vinya — pluja excessiva que arriba la vinya al temps del florir — cremadura del sarment podát de vinya, provenint de la pluja subitament glassada — escaldadura del fruyt de vinya causada per los calors excessius — magencar o descalsar la vinya — magencament de vinya — capficat de vinya, sarment de vinya capficat en terra — culgát de vinya — cep de vinya culgat en terra — fer culgat de vinya, vitem prole angere — fer capficats, o culgats de vinya — cavar una vinya, fodere — cavament de vinya — cavadór de vinya — axarcolar una vinya — cultivar vinyes — fer de vinyadér — lo cep de vinya plora — dessucar un

- cep de vinya a forsa de ferli dar fruyt — terra en la qual no se cria vinyes — clos de vinya, septum i — esfullar, o desfullar la vinya — la mostra de les vinyes es molt bunica — la vinya cremada del sol se pela — rasa, canal per ahont les aygues se escorren de les vinyes — de les terres llaurades.
- Vinyadér, lo qui cultiva la vinya.
- Vinyér, lloc de vinyes — gran vinyer.
- (pàg. 579)
- Viola, flór que lo violér cria — viola groga, blanca, vermella, de diferents colórs — boscana — violar lloch de violes — viola instrument de musica — tocar la viola — musica de violes — suau y ben ordenada harmonia de violes.
- Violadór, lo qui viola — violador de lleys — v. Trencadór.
- Violament, transgressió — violament o forsament de dones, stuprum i.
- Violar les lleys — la amistat — violar o forsar una dona — violar lloch de violes — v. bretxa, trencar, inviolable.
- Violát, lo que es de viola — color violát.
- Violencia — fer violencia a algu, violentarlo — ser commogut de violencia — repellar la violencia ab la violencia — llansarse sobre de algu ab gran violencia — defensar a algu contra la violencia dels malvolents — eximirlo v. forsa. voluntariament.
- Violént, home de natural violent — vent violent, vehemens ventus.
- Violentar a algu, ferli violencia. v. llibertats — forsar.
- Violentat. v. forsat, voluntari.
- Violér, planta que cria les violes v. boscá.
- Violi, viola menor — instrument de musica — tocadór de violi.
- Vipera v. escursó, vipereta v. escursó.
- Virám v. gallina.
- Virginal v. verge. cos virgineo de Maria.
- Virgineo, ventre virgineo de Maria.
- Virginitat, Abisag resplandi, fou senyalada, o insigne en virginitat — votar virginitat perpetua — virginitat o enteresa — v. ponsellatge.
- Virgula, v. coma, inciso.
- Viril, v. home.
- Virrey -a, governadór.
- Virreynát.
- Virtuós, qui está dotát de virtut — ell fou tant virtuós que & dona molt virtuosa — acció virtuosa — tornarse virtuós — virtuós, exacte en sos exercicis — persona tota de tots los bens y perfeccions y tot cumplit en cada una dellas v. Be, honest.
- Virtut, habit de la anima — la virtut va acompanyada de la gloria — ell está dotát de tot genero de virtuts — dona de virtut singular — virtut consumada : perfecta virtus. amar,

o professar la virtut — darse a la virtut — abressarla — ensenyar la virtut — la virtut fa la verdadera felicitat — en assó vostra virtut pot campejar — resplendór de la virtut — les envestides del enemich, no han may pogut fer flaquejar sa virtut — virtut eficacia — virtut propia de alguna cosa, com de herba o de altra cosa semblant — en virtut de qué demanáu vos aixó — home prou conegut per sa virtut — jove de cumplida virtut — deixar la virtut y abressar lo vici, depravar-se — en assó se descobrirá la vostra virtut — ell se despedi de la virtut — una tant gran virtut no es de nostre temps — virtut exacta, o perfecta — virtut exemplár, o de gran exemple — formar algu a la virtut — virtut incomparable — voléu vos que les virtuts sien los instruments de la voluptat — Instruyr a algu a la virtut — en assó lluirá vostra virtut — refredarse en la virtut — crexer mes que en la edat, en la virtut — entregarse a tot exercici de virtut — no hi ha que cercar mes arguments de sa virtut que tota sa vida & iōn ✠ pāg. 44 — (pāg. 580) lo mon está ple de vicis y tant faltat de virtuts que &. — desterrar vicis y plantar les virtuts solides y verdaderes — copiar les virtuts de altre — empendrer ta virtut que per ta tibesa deixaves — abundát de virtuts

serne — Maria tant bella y de virtuts tant adornada que &. — en lo cami de la vida no avansar es retrocedir.

Visch, o vesch. v. enviscar v. lladre.

Viscomptat, senyoria titular.

Viscomptesa, dama titular.

Viscós v. llepissós.

Viscositat. v. llepissós.

Visible, lo que es pot veurer, o que cau a la vista — v. visiblement.

Visió, ser facil y lleuger a donary credit — nos donar per entés, a les primeres — no se incline la anima a voler visions. locucions, revelaciōns, ni sabér coses extraordinaries que aixó es superbia, y se exposa qui tals coses desitja a molts enganyats del dimoni, que sol acudir a tals desitgs.

Visita, del qui va visitar algu per cortesia — fer alguna visita a algu, visitar-lo — ell fa ses visites — visita de un lloch, o de altre cosa pera regoneixerne lo estat — fer la visita de una diocese — v. prop.

Visitació, festa de la visitació de nostra senyora.

Visitador, lo qui visita una cosa pera regoneixerne lo estat.

Visitar a un amich, ferli visita, anarlo a veurer — visitar als presoners.

Vist, particip — vist adverb — vos haveu poch aprofitát, vist tant grans medis. — vist lo temps present.

Vista, facultat de veurer — vista

bona y clara — ell te aguda la vista — vista enterbolida o entelada — vista curta — curtedat de vista — perdre la vista — a la primera vista me agradá — coses que la vista no pot judicar — ara estan ells a vista — fora de la vista dels enemichs — fixar la vista en alguna cosa — apartar de alguna cosa la vista — giráu vos la vista a aquesta part — posar la vista en alguna cosa — hi ha esteles tant petites que la vista no pot descobrir — lo que es agradable, o gustós a la vista — galeria que te molt bunica la vista — de aquest costat la vista es massa limitada — casa que te la vista al mar, y al orient — montanya que termina nostra vista — la vista no pot estendrese mes lluny — vos me llevau la vista de assó — jcl perdo de vista — a la vista de tothóm — entelament dels ulls, o de la vista — ell te la vista y la mina esgarriada nec oculis, nec vultu constat — la amenitat dels camins en un jardí enamora la vista — invisible, lo que no cau a la vista — lo que fa mes bunich objecte que puga caurer a la vista — aquelles coses ofenen la vista — perdre de vista alguna cosa — tapar la vista de algu posantse devant de ell — exir a vista — tenir la vista molt subtil y perspicás, aguda — encubrirse a la vista de algu — V. cegar, cego, ceguedat,

descubert, especte, presencia, invisible, veurer.

Vistós, la cosa mes vistosa de & v. o patent.

Visura, inspecció del estat de alguna cosa — visura de mercaderia pera ferne la estimació — visura de una obra — fer visura del lloch, en fet de límits de heretat.

Visurador, lo qui visura — expert de visura.

Visurar, una mercaderia o una obra, ferne la visura.

(pàg. 581)

Vital, lo que pertany a la vida — parts vitals del animal — esperits vitals — colors vitals.

Vitualla, viurers, vitualla de un exercit.

Vituperable, lo que es digne de vituperi — jo no só vituperable per axó.

Vituperació v. vituperi.

Vituperador, lo qui vitupera: acusador -is.

Vituperar a algu, de alguna cosa — vos me vitupereu del que es lloable per falta de crims, ell vitupera sa virtut.

Vituperi, vituperació: reprehensió is — evitar lo vituperi — ell me imputa lo vituperi de son odi.

Viu, lo que gosa de vida — ser viu — tenir vida — tallar la carn morta fins al viu — o un sarmènt — ell me ha picát al viu — ingeni viu — tenirlo — retratar a algu al viu color viu.

Viuda, aquella de la qual el marit es mort — toca de viuda.

Viudesa, estat del viudo, o de la viuda.

Viudo, aquell de qui la muller es morta — escallots, festa que es fa de nits a la porta dels viudos que tornan a casar — mon pare, es viudo.

Vivént, lo que viu, la condició de tots los vivents, és de morir.

Vivér, v. piscina.

Vivesa, de ingeni.

Vividór, lo que viu llarch temps.

Vivificar.

Vivora.

Viurer, tenir vida — viurer, estar en vida — mentres jo viuré — viurer eternament — viurer, nutrirse de algun genero de viandes — ell viu de poch, o de ses rendes — viu a son plér — jo visch a zon foch y a sa taula. — jo he prou viscut — ell ha viscut en nostre temps — viurer sens cuydar del endemá — ser cansát de viurer — com viviu vos, quina vida menáu — jo visch be o virtuosament — viurer lo viurer — lo viurer y lo vestiment necessari — viurers vitualla — falta de viurers — instruyr algu en ben viurer — viurer una vida gustosa y dissoluta, entregantse a vicis y donantse a gusts — v. content, costum, devallar, dirigir, hazienda, inquietar, natural, reviurer, vivént.

Viurers, vitualla, falta de viurers.

Ulcera, llaga — la posterma, o materia de una ulcera — ensangada posterma, o materia de ulcera — ulcera que posterm-

ja — de la ulcera raja materia — fer postermegar una ulcera — qui esta cubert de ulceres — lo fondo de una ulcera — crosta de ulcera — la ulcera posa crosta — ferlin posar — fer naixer y creixer la carn á una ulcera — fer clourer una ulcera — ulcera dins la boca — v. inflamació — la ulcera llansa materia — fer pendrer crosta a una ulcera — fer encrostarla — vos naix una ulcera dins lo ull.

Ulceració, obra de ulcerar.

Ulcerar, o llagar a algu. ulcerar lo animo de algu.

Ulcerat, o llagat.

Ull, part del cos — los ulls — ull de tort — llagrimal, o angulo del ull — nina del ull pupilla, ae — blanch del ull — taca en lo ull ofusquint la vista — ull clar, o agut — ull que veu clarament — claredat dels ulls — qui te bon o bons ulls — lo ull esquerra vos plora — fluxió dels ulls — fondo dels ulls oculorum recessus — (pàg. 582) ulls bunichs — ulls enfonsats — ulls que ixen del cap — ulls carregats oculi graves — ulls inquietats — ulls tristos — ulls esgarriats errantes et curiosi — ulls brillants — grossos — alegres — lo qui te los ulls de tort — qui te ulls de boch, mitg cubert de les pastanyes — o enfonsats — qui te debil los ulls — mal de ulls — miraume de bon ull — nom mireu de mál ull — jo li tindré lo ull dessobre :

observabo eum — jo li tindrè lo ull a tot si los ulls no me enganyen — a mos ulls vos sou mes hermós que aquell — jo vos tinch sempre devant dels ulls — registrar ab los ulls totes les coses mirar de tots costats — posauvos aquell home devant dels ulls — apartar los ulls de alguna cosa — mirar ab los ulls amorosos a algu — tapar los ulls a algu — tapament dels ulls — tapar los ulls a un criminós pera executar-lo, bendarlosy — tancar, o clourer los ulls — fer senyal del ull — traurer los ulls a algu — jo vos obriré los ulls — ull de bou herba — ull de poll — al-sar los ulls — arrancar los ulls algu — bri. estella menuda de alguna cosa còm de fusta : festuca ae. — desviar los ulls de un objecte, y posarlos en altre — enfalegar o enlluernar los ulls — ell esta enfalegat — caligat entelament dels ulls o de la vista — vos teniu los ulls entelats — ell li etxisá los ulls, facinat — cosa exposada — aquestes coses fereixen los ulls — guinyar, fer senyal dels ulls — los compartiments en un jardí delecten los ulls — traurer les llaganyes dels ulls — ull o cabdèll de lletuga — notar ab los ulls a algu : designare — ell tenia los ulls posats en lo cel — arrebatat a si los ulls del poble — oferir als ulls del mon una gran modestia — tenir los ulls pera perdre de algun

mal — obrir blancement los ulls y posarlos alegrement per tots los circumstants — ulls negres, mansos y suaus — posar los ulls en alguna cosa — traurer los ulls a algu com a Samsó — girar los ulls envés algu — portar los ulls baixos y inclinats — y lo cor posat en lo cel — espavillar los ulls — sos ulls dexánt atras la prespicacia del aguila passan a donar documents de brillar a les esteles — pedra que pastanea ulls — un girant de ulls — llevar los ulls a algu — posar los ulls en alguna cosa — dos carbons abruzats, que entre lleugeres guspiras, demostran de quant en quant del amor les flames vives — v. mirar, plaurer.

Ullada. pegar ullades a alguna cosa desijada — vos me alegráu ab vostres ullades — algunes vegades ells se pegaven ullades secretes — indicar ab alguna ullada alguna cosa a algu — indicació de alguna cosa ab una ullada — en una ullada — vos me regositjau ab vostres ullades.

Ullera, de un ull, y de un sol vidre — ullera de llarga vista — ulleres ques posen al nas — posarse les — la ullera de llarga vista agigantea los objectes, sis capgira reduheix a Pigmeos los mes renomats.

Ullérer, lo qui fa ulleres.

Ullét, de vestit pera cordarlo — vestit guarnit de ullets — ullét, petit ull.

- Ultim, postrér — dia ultim de la vida — postrera malaltia — v. final, ínfim.
- Ultrejar a algu.
- Ultratje.
- Umbrejar.
- Umbrós, en la selva umbrosa.
- Umpliment.
- Umplir un vas de un licór. — umplir los cofres de or y plata — umplirse de viandes — tornar a umplir.
- (pàg. 583)
- Un v. hu.
- Unanim y conforme — dir unanimes y conformes lo mateix.
- Unanimitat.
- Uncció v. unctament.
- Undós.
- Ungaro v. hungaro.
- Ungidor, unguiment, ungir, ungit. v. untador — ungidor ab a unguents olorosos.
- Ungla, petita unglá ungléta — qui te unglés — agafar ab les unglés alguna cosa — enganxar ab les unglés alguna cosa — retinere — padrastre o enemich a la rael de les unglés — unglá de detrás y de dessobre del taló — lo que está guarnit així com lo gall, o & — unglá de ase, herba — punta de les unglés.
- Unglada, colp de unglá — ell me ha dat una unglada.
- Unguént, qualsevol que sia, apte per untar — unguént medicinal — fregar de unguent.
- Unich, singular — fill únich o unigenit — sol.
- Unicorn, la virtuosa trompa del compassiu unicorn llava los venenos de &.
- Uniforme.
- Uniformitat de voluntats, o de costums entre persones de diferents nacions.
- Unigenit v. unich.
- Unió, de coses confusament mesclades en un mateix cos — unió de voluntats o concordia — ells viuen en una perfeta unió — posar la unió entre los que estan en dissenció — romper la unió — v. conspiració. intelligencia, unir.
- Unir, o incorporar diferents coses en un mateix cos — unir-se o incorporarse — jo estich ben unit ab ell — jo visch ab ell en gran unió — unir-se dos o mes ciutats pera fer la guerra al enemich — v. igualar.
- Unit v. igual, pla, igualat — unit o germá — la caritat y la devoció son tant germanes, y tant unides que &. virtuts agermanades. unidas, y acompanyades.
- Unitat v. hu.
- Univers, mon.
- Universál, generál — home universal o que sab totes coses. v. católich.
- Universitat de creatures — universitat de estudis — universitat celebre en dret — obertura de la universitat. v. generalitat, massa, vadéll.
- Unsa, o onsa. dotzena part del pes de la lliura.
- Untador o ungidór.
- Untament, uncció, unguiment.

Untar, o ungir alguna cosa de alguna materia molla — untar de balsem una nafra : linire v. engreixar.

Untar, ungit v. greixós.

Vocable v. dicció, mot.

Vocabulari v. diccionari.

Vocal, lletra vocal.

Vocatiu.

Vogar v. rem.

Vol de aucells — ramát de aucells que volan — vol de perdius.

(pàg. 584)

Volada, obra de volár — de una volada — jo he mort aquesta perdiu a la volada ab una fletxa — casar los aucells a la volada — pendrer, o arrancar la volada — ferla pendrer o arrancar a un aucell — volada de aucell a cara de terra.

Voladór, cuét, tirar cuets voladors.

Volant, instrument pera jugar — paleta de jugar al volant — camp volant en fet de guerra.

Volar, fendrer lo ayre volánt — volar de algun lloch — volar a algun lloch — les guatlles pera retirar-se volan della del mar — lo papelló vola al rodeador de la llantia, fins a tant que ell se crema — volar batént continuadament les ales — volar sens batre les ales — ell fregava la terra volánt — tenir celeritat en volar.

Volatejar, al rodedór de algun lloch — la abella volateja des-sobre de les flors.

Volatil, lo que vola v. lleugér.

Volér alguna cosa, volér absolutament — ell vol, tot lo que vol — ell está totalment arrimát a sa voluntat — volér a mitg, no voler ab afició — jo vull tot lo que vos voleu — jo seguiré en tot vostra voluntat — jo ministraré testimonis de la manera que vos volreu — Deu ho vulla — utinam. ell me vol be, o mal — amar o voler a algu sumament — v. permetrer.

Volgut, amat, estimat, ser querit, y volgut de Deu, o de &.

Volta, obra de voltar, circuitus .us. v. boveda, passada, revolució, vegada.

Voltar alguna cosa, fer la volta al rededór de alguna cosa v. volta.

•Volte o vegada.

Voltejador, faedor de salts — salt de voltejador.

Voltejament o volteig, obra de voltejar, in orbem versatio.

Volteig, voltejar.

Voltór, aucell.

Volubilitat. v. mudansa, mutabilitat, inconstancia, varietat.

Volum, certa mesura de grandaria v. libre — tomo, grans volumens y no manuals.

Voluntari, qui no es violentat.

Voluntat, potencia del anima — v. inclinació — voluntat albedriu — v. fantasia — no devem tenir altre voluntat sinó del princep — seguir la voluntat de altre — fer les coses segons sa voluntat — apenes hi ha cosa que la voluntat no

- puga — voluntat inclinació — bona o mala voluntat — ell me ha sempre tingut bona voluntat — jo conservaré sempre la voluntat que jo vós he portat — vos li teniu mala voluntat — voluntat última, testament — etxisar a algu afalagant, robarne la voluntat — guanyar lo cor, la afició o la voluntat de algu — idolatrar tras de algu, tenir per algu, una voluntat cega — jo vos donaré mostres de la voluntat que jo vos porto — vos robau a tothom los ulls i la voluntat — uniformitat de voluntats — tots los fondos de nostre voluntat omple Deu — deixar una mala voluntat — fer sa voluntat, cumplir sos apetits, y seguir ses passións — a son arbitre y voluntat — positiva voluntat de Deu — v. etxisar, grat, idolatrar, indiferencia, passió, si.
- Voluptat, gust plér — voluptat del esperit — voluptat dels sentits — voluptat honesta — voluptat deshonesta — la voluptat es la causa de tots los mals — jo he renunciat a la voluptat — la voluptat debilita los animos — la voluptat lo fereix — la voluptat segueix al dolór — deixarse vencer per los atrayments de la voluptat — deixarse cevār per la voluptat — los cevōs de la voluptat — viurer delicadament : dare se voluptati : lo viu lo disputava a la voluptat — dexarse etxisar per la voluptat — passar sa vida en los gusts plers o voluptats darsi — (*pàg. 585*) velleu vos que les virtuts sien los instruments de la voluptat v. sensualitat, voluptuós.
- Voluptuós, qui está dat a les voluptats — vida voluptuosa ardént en foch sensuál atiát per lo dimoni v. moll, sensual.
- Vomit, sollevament de ventrèll, que provoca lo vomit — sentirlo — lo que causa tal sollevament — lo qui y esta subjecte, lo que provoca lo vomit.
- Vomitar lo menjar — tornar a vomitar — vomitar la vianda indigesta — alló impedeix lo vomitar o lo vomit — vomitar paraules injurioses contra de algu — vomitar sa colera contra de un innocent — ells vomitaven totes aquestes impertinencies.
- Vora, extremitát de qualsevol cosa — vora del mar — vora del riu — vora de cami — vora de bosch — lo que la aygua llansa a la vora — vora cusida, v. riuèt, vorejar.
- Vorejar un mocadòr, fery vora — vorejar de escarlata una roba.
- Vorejat, lo que está guarnit de roba cusida — vas de plata vorejat de os.
- Vos v. tu.
- Vosaltres v. vostre.
- Vostre, o ton — vostre lo que es de vosaltres.
- Vot, promesa, prometensa — fer un vot, obligarse ab vot — fer vots per un malalt — qui está obligat ab vot — o de cum-

- plirlo, per avèr aconseguit lo ques desitjava — cumplir un vot — commutar lo vot de algu, en altre cosa — absolrer, o dispensar de un vot a algu — vot, sufragi — veu — aplegar los vots — tota la junta vos darà son vot — tenir tots los vots — romprer, o violar sacrilegament son vot — suspèndrer a las parets sagrades de &, per tropheo, ses cadenes.
- Votar, castedát, ferne vot — V. veu — distribució dels rodolins pera votar — tenir bandols en lo votar no guardánt justicia, o rahó.
- Votiu, lo que es promés per vot — o lo que y pertany.
- Urbanitat v. primòr.
- Urbano, nom de home.
- Urgént... pera subvenir ella a les urgents necessitats del estát.
- Urina, de malalt, molt dolenta — canals per los quals la urina devalla a la bufeta — fluix de urina. estroncarlo — retenció de urina, dificultat de urinar — patirla — la arena de la bufeta reté la urina — v. aygua, pixát.
- Urinal, ahina per urinar.
- Urinar, ell no pot urinar si no es ab molt trebáll — fer urinar algu — v. aygua. pitxar.
- Urna.
- Urtiga, herba — picar ab urti-gues a algu — urtiga morta, que no pica gens.
- Us, usatge — us ordinari — lo que está en us — usitat — aquell mot no está mes en us —
- (pàg. 586) costum posat en us — us gosament del simple us de alguna cosa — tenirlo — fer mal us de alguna cosa — us de fruyt — v. abus, desusarse — efecte, experiència, intentar, prática, vell, usat.
- Usansa v. moda.
- Usar de alguna cosa, servirsen — ell usava de aquest mot — ell ne usa be o mal v. aprofitar, emplear, gastar.
- Usát c usitat v. consumat per lo us.
- Usatge o usatje v. costum, us.
- Usitat, usitat o comu — V. inusitat, us, usat.
- Usual, pindules usuals.
- Usufructuari v. fruyt.
- Usura, interés injust — usura de cent per cent — de cinquanta per cent o de &. usura de usures. unir cada any les usures ab la sort principal — deixar diners a usura — pendrerne — a usura, per via de usura — fer negociació de usura o de usurér — impusar lo interés, a la sort principal. unirli.
- Usurari, lo que pertany a usura.
- Usurer, usurera, lo a la qui deixa a usura.
- Usurpació v. intrusió, ocupació.
- Usurpador.
- Usurpar lo be alieno v. ocupar-lo.
- Util, útilós, profitós — la virtut es molt util — vos no sou util pera res.
- Utilitat, profit, ell no cerca sinó la utilitat, sens cuydarse de la honestát.
- Utilós v. util.

Vulcano, nom de un fals deu.
 Vulgar, diferenciar lo noble del plebeo — lo eminent del vulgar v. ordinari.
 Vulgo, poble vulgár — plebe, populatxo segons la usansa del vulgo o modo vulgar.
 Vulnerable, qui está subjecte a ferida.
 Vuyt, en numero — vuyt cavalls posats de front pera tirar un carro.
 Vuytanta, en numero, o en orde.
 Vuyté v. octau.
 Vuytena, numero de vuyté, vuyt.

Adverbis

Valentment, vigurosament v. bisarrament.
 Validament.
 Valorosament v. valentment.
 Vanament, en va v. ab vana gloria — de Bades.
 Variament v. diversament.
 Varonilment. ab animo varonil.
 Ubertament v. ot.
 (*pàg. 587*)
 Vegada o volta, una vegada o una volta. dos vegades : bis.
 Vellacament v. tacanyament.
 Velosment, lleugerament, promptament, cito.
 Venalment de un modo venal.
 Venialment, no pecar ni mortal ni venialment.
 Venturosament, ditxosament.
 Veras, de veras i no per burla — molt de veras.
 Verdaderament, ab tota veritat.
 Vergonyosament, ab vergonya, modeste.

Verisimilment, versemblantment v. provablement.
 Versemblantment v. verisimilment.
 Vigilantment, v. desvellament.
 Vigorosament, delitosament, gallardament, valide.
 Violentament, ab violencia, conquistar violentament lo cel.
 Virtuosament, segons la virtut v. be, honestament.
 Visiblement, en forma visible—v. manifestament — non obscuré.
 Vista, a vista de la ruyna &.
 Ultimadament, o ultimament v. finalment.
 Ultimament, v. ultimadament.
 Ultra, de assó, amés de assó, in-super.
 Una, totes les creatures preses en una, y totes juntes.
 Unanimament — concorditer.
 Unicament, singularment
 Uniformament.
 Universalment, generalment.
 Voluntariament. spontè — de si mateix, o de sa mera voluntat— sofrir voluntariament o de gana.
 Voluptuosament v. mollament, sensualment.
 Usualment.
 Usurariament. ab usura.
 Utilment, profitosament.
 Vulgarment, passim, vulgo.
 Vuy o avuy — vuy en dia, al present — fins avuy jo no tinch ocasió de queixarme.

X

Xamelòt, roba texida de pel de cabra — capa de xamelòt.

Xapa v. copa.
 Xarauia, o xereuia — herba.
 (*pàg. 588*)
 Xarlotá, saltimbanch — fer de
 xarlotá o de saltimbanch.
 Xarpa, ell va cenyit de xarpa —
 ell te lo bras en xarpa.
 Xarpallera, roba grossera de ca-
 nem per embolicar.
 Xarrador, xarradora, o xarrayre.
 Xarrant, xarrant importú
 — refrenar o reprimir lo xar-
 rament de algu.
 Xarrar, vos no feu sinó xarrar —
 xarrar impetuosament alguna
 cosa — xarrar desbarats — v.
 llengut.
 Xarrayre v. xarradór.
 Xavaga, pera portar palla, rete
 ex funibus.
 Xemeneya, o ximeneya — lloch
 ahónt se fa lo foch — canonada
 de xemeneya — falda de xe-
 meneya — escurar una xeme-
 neya — escuradór de xemeneya
 — escombra de escurar xeme-
 neyes.
 Xich v. petit, poch, poquet.
 Xicoyra, herba.
 Xifra, marca de arismetica —
 comptar ab xifres — fer ab
 xifres un compta.
 Ximeneya v. xemeneya.
 Xinela v. tapi.
 Xinxa, insecte.
 Xiprer, nou de xiprer — lo pira-
 midal xiprer. v. ciprer.
 Xiquesa, v. petitesa.
 Xiquèt, v. poquet.
 Xispa, o pedrenyal, arma de foch
 — xispa de roda.
 Xivera, manuarium ferculum.

Xiulament, xiular, xiulet v. siu-
 lament. s.ⁿ s.^t.
 Xocolata, certa pasta, o confec-
 ció ques fa en les Indies.
 Xopar, vello de gedeó, tot xopát,
 y ple dels rozios divins — Tirá
 que xupa tot quant tezórs a hi
 repartits.
 Xuclament, obra de xuclar.
 Xuclar alguna cosa — beurer
 caldo xuclant — aquest tirá
 xucla fins al moll del pobre po-
 ple — xuclar lo error ab la llet.
 Xurriaca, scutica ae — pegar ab
 xurriaca a algu.
 Xurriar, o rajar lo liquit — fer
 xurriar alguna cosa dins de
 algun lloch — aygua que xurria-
 va copiosament de una gran
 nafra.
 (*pàg. 589*)
 Xuco, arma, semihasta, ae. qui
 va armat de xuco.
 Xicament, v. petitament.

Y

Y no me digau que això fou fet de
 improvis — neque &.

Z

Zacaria, nom de home.
 Zel, ardens studium — zel pera la
 gloria de Deu. estar abrasat
 de tal zel — aquestes coses
 exciten nostre zel — fer alguna
 cosa ab zel i pit apostòlich.
 Zelador, ser zelador de sa honra
 o &.

Zelós, qui esta abrasat de zels	Zero, en xifra, axó no val un zero
— estos recels bella elisa, quem	a zeros
suspenen cuydadós, no son	Zodiaco : cœli signiferum cingu-
abortós de zelos, fills de mon	lum.
afecte son — passar de amánt.	Zona zona -æ.

Finis